

BUDAPESTI CZÉGEK.

Jury-tag és több kiállításon kitüntetve.
BUCHHALTER-féle
 első magyar mű- és vegytisztító intézet
 Budapest, Ferencz-körút 20. sz.
 Férfi- és női ruhák, csipkék, függönyök, szőnyegek és minden e szakba vágó czikkék a legutányosabban tisztítottak.
 Posta ertesítés után a ruháért házhoz küldünk és vissza küldjük.

Herbster Ferencz
 mechanikus.
 Varrógép- és velociped-raktár.
 Akácfa-utca 5. sz., a népszínházal szemben. Ajánlja gazdagon felszerelt raktárát a t. közönségnek mindenemű, legjobban szabályozott varrógépekből. Javítások szilárdan, személyes felügyelet alatt teljesítenek.

FÖLDVÁRY IMRE
 férfidivat- és fehérnemű-raktára.
BUDAPEST,
 IV., Koronaherceg-utca 11. sz., a főposta mellett és VII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
 Saját szabászat. — Telefon. — Arjegyzék bérmentve.
 Csaknem 1000 nem tévesztendő Földvári J. (Jakab) czéggel.

Fényképezeti készülékeket
 műkedvelők számára, legújabb utalványosokat a tárgya rapid, kitérő szemüvegeket megvizsgált maximal-láshőmérőket, Aneroïd (légsúlymérőket) szabadalmazott rajzoszkópokat ajánl
CALDERONI ES TARSA.

Jósika Miklós regényei.
 80. 90. füzet.
 Új olcsó kiadás.
Regényes képletek.
 Második kiadás.
 Ara a két füzetből álló kötetnek 1 forint.

A Magyar Asphalt
 részvény-társaság
 Budapest, Andrássy-út 30
 elvállalja jótállás mellett legolcsóbban
 asphalt-burkolatokat fektetését és nedves lakások, pinczék, stb. gyökeros száraztatását.
 Telefon.

!!Korszakunk követelménye!!
 Egy fog 1 frt 50 kr.
FOGAK
 készíttetnek
GRÓSZ LAJOS
 fogtechnikai műtermében, Budapest, Magyar-utca 2. szám, a legjobb amerikai anyagból Egész fogsorokat ugyanezen arányban. 1878-ban al-pitott műtermem 1895 augusztus 1-én Kerepesi-ut 6. Kerepesi bazár II. emeletére helyezem át. Unnep és vasárnapon található d. u. 5-ig.

LUSER L.-féle turista tapasz.
 Biztosan és gyorsan ható szer, tyukszem, szemölcs és talp, valamint a sarok bőrkeményedései, továbbá mindenemű bőrelszarusodás ellen. A hatásért jótállás vállaltatik.
 Kéz-ponti szétküldési raktár:
SCHWENK L.,
 gyógyszerész
MEIDLING — BÉCS.
 Csak akkor valódi, ha minden használati utasítás és minden tapasz a mellettes védjeggyel és aláírással el van látva, azért is erre ügyelni kell.
 Gyógyszertárakban vásárolandó.
 Főraktár: Budapest, Király-utca 12. szám
TÓRÓK JÓZSEF gyógyszerárban.

A szénsavdus ásványvizek királya a
BORSZÉKI BORVIZ
 kitünő gyógyviz és üdítő ital mindenütt kapható.
 Budapesti főraktár
RAJCS ZOLTÁN-nál
 VIII. ker., József-körút 10. szám.

Nékülözhetetlen minden háztartásban!
Petroleumgáz-főző
 bél nélkül, nem füstöl, nincs korom, a láng tetés szerint szabályozható, a nyaralóban helyettesíti a kályhát. Ára 10 frt.
 Kapható csak
DESSAUER és MARKUS
 gépüzletében iparszakmák részére,
 VI. ker., Lázár-utca 13. sz.
 Nagy választék mindenemű gépekből a papír-, fa-, fém- és pléhpari czélokra.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvkerekeskedésben kapható:
 A huszadik század szociál-politikájának történelme.
 Irta Kráilitz Lajos.
 Ára füzve 80 kr.
 Kielland L. Sándor.
MÉREG.
 REGÉNY.
 Norvégból ford. Ritoók Emma
 Ára füzve 1 frt 20 kr.
 Melyik erősebb?
 Heredeti regény.
 Irta ifj. Ábrányi Kornél.
 Ára füzve 2 frt.

Sorsjegy-
 tulajdonosok! kik sorsjegyeiket el akarják adni, megkaphatják a teljes napi árt és visszavehetik ugyanazon sorsjegyeket kényelmes csekély havi részlet-törlesztésre.
Legnagyobb előleg értékpapírokra!
 Másutt elzárólagított sorsjegyek kiváltaknak és azokra esetleg nagyobb kölcsönt adok, vagy megveszem azokat a teljes napi ártban és a felesleget kiadom.
Fleissig Sándor
 bank- és váltóüzlet, Bpest, Erzsébet-körút 2. ERZSÉBET-hiteles sora, lap kiadóhivatala

WALLA JÓZSEF
 mozaik és csementáru-gyára
 építési anyagok raktára
 Budapest, VII. ker, Rottenbiller-utca 13. sz.
 Vállalkozik:
GRANITTERAZZO, BETONIROZÁSOK, CSATORNÁZÁSOK, SZÖKÖKUTAK, CZEMENT-LAPOK és MOZAIK LAPOKKALI KÖVEZÉSEK elkészítésére stb.
 Raktárt tart:
KERAMI LAPOK, KELHEIMI LAPOK, METTLACHI LAPOK, TERRACOTTA-ÁRUK, KÖFEDÉLPÉP, TŰZÁLLÓ TEGLAK, KÉMÉNY RAKVÁ- NYOKBÓL stb.
 Gyári raktára a gartenau Portlandi cement és vízhatlan mészgárnak.
 Nádfontat, Stuccatur készítéshez

Specialista sérvkötőkben
 Cs. és kir. oszt.-magyar és belga királyi szabadalom! Kitüntetett Brüsszel 1893. arany érem és díszokmányokkal
KELETI-féle sérvkötő
 orvosi tekintélyek véleménye szerint a legtekélyesebb ezen nemben, nem csuszlik, nem gyakorol kellemetlen nyomást és eltávolítja az élszeri széri ezetenél fogva az eddigi sérvkötők hiányait.
KELETI-féle gummi sérvkötő
 idomítható pelottával, szarvasbőr védővel és biztonsági övvel.
 Árak: egyoldalu 6-8 frt. Kétoldalu 12-16 frt. Gyáramban készülnek ezenkívül: Műlábak, műkezek, egyenestartók (Hessing-féle rendszer) orthopaedial fűzők, haskötők, görcsérharisnyák és mindenféle gummi áruk.
 Megrendeléseket pontosan és diszkrétan eszközöl
KELETI J.
 kőszobrász és orvos-székesi műszerész. Fűzők és sérvkötészet műhelye **BUDAPEST, IV. ker., Koronaherceg-utca 17.**
 Sebészeti műszer gyár: Régi posta-utca 4. sz. Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

„Hungária kávé“
 százezrek által elismert legjobb tápszer, mely az ázsiai szemé kávét teljesen pótolja. A Hungária kávé minden háztartásra négy napi használatul a legmelegebben ajánlatik, mert ugy felnőttek, mint gyermekeknek a gyomorból és belekből a nyákot és minden az emésztést akadályozó anyagokat eltávolít, a gyomrot és vért tisztítja. táplál és erősít. Mint háziszser kitünő sikerrel használattik: étvágyhiány, gyomor- és bélhurut, gyomor- és fejfőres, gyomorégés, gyomortól eredő fejtájás vérszegénység, ámatlanság ellen; enyhülést eredményez aranyér-, ideg-, sziv- és tüdőbajoknál. Igen jó hatást gyakorol **RHACHITIKUS** gyermekeknek és ezek tartós bélhurutjánál.
SÚLYOS BETEGSÉGEK UTÁN megfogyottak és olyanoknál, kik ideg- és hystericus bántalmak miatt ázsiai kávéval nem élhetnek, a Hungária kávé rendkívül erősítőnek és táplálónak bizonyult, sőt a betegségek tartama alatt ezen kávé az egyetlen, mely a kellemes zamata és jó íze **A BETEGET FELÜDÍTL** által
 1 kiló ára 1 frt 20 kr. Megrendelhető postán utánvétellel, vagy a pénz előleges beküldése mellett:
SZALÁDY ANTAL gyárosnál, Budapest, Andrássy-ut 86.

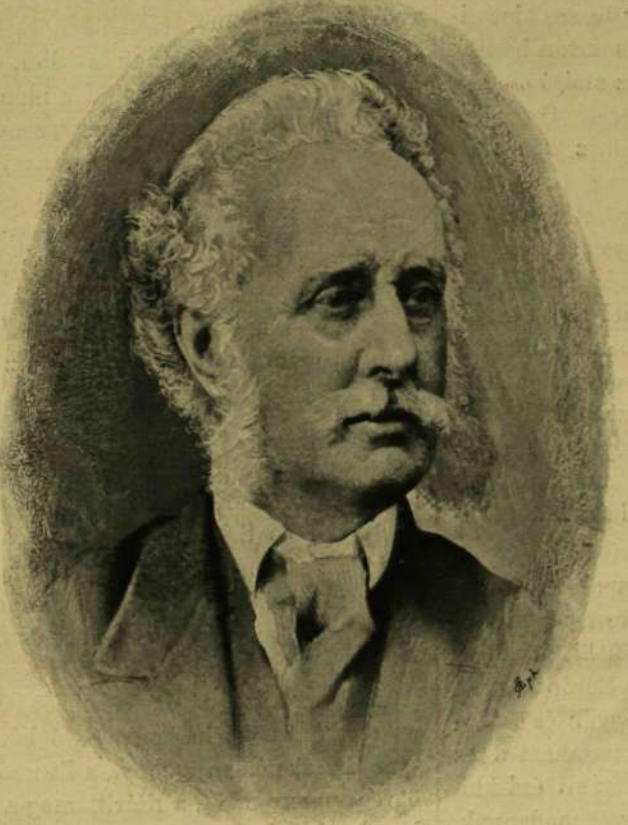
32. SZÁM. 1895. BUDAPEST, AUGUSZTUS 11. 42. ÉVFOLYAM.

Műfajta: fűtődék: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt fűtődve - 6.
 Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt fűtődve - 4.
 Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.- fűtődve - 2.50
 Kisebbségi előfizetőknek a postailag meghatározott viteldi is csatlakodó.

KÉT ANGOL TUDÓS.
 Brian Hodgson és Salamon Caesar Malan.
 A múlt 1894. év folyamában két nevezetes és nagy tiszteletben álló tudós halt meg Angliában. Reánk nézve is különösebb érdekű ez a két haláleset, a mennyiben néhai Kőrösi Csoma Sándorunk ezzel a két férfival volt utó-jára személyes érintkezésben; sőt egyikökkel baráti viszonyban is állott. Csomát 1842-ben temet-

Társaság Hayleybury kollegiumába került, hol a távoli keleti szolgálatra képezte ki magát. 1818-ban lépett hivatalba Bengáliában; tevékenysége és ritka értelmi adományai csakhamar feltettek; már 1820-ban a nepali követséghez neveztetett ki titkárnak, hol ezen minőségben tíz évig működött; majd főnöke távoztával őt alkalmazták e fontos diplomáciai állás betöltésére. Nepal királyság a keleti Himalayák alatti területen fekszik. Fővárosa Kathmandú. Brian Hodgson

Nem lehet feladatunk e helyen részletesen ismertetni e nevezetes férfi élete folyását, melyről épen most készül egy egész kötetnyi könyv az oxfordi Sir William Hunter tollából, a ki Kőrösi Csoma Sándorunk is nagy méltányolója volt. Csupán annyit említenk, hogy Brian Hodgson később még kedvezőbb körülmények közé jutott tudományos hajlamainak kielégítésére. A kelet-indiai birodalom válságos körülményei közt, nevezetesen az első afgán háború alatt teljesített

BRIAN HODGSON. (1800—1894.)

SALAMON CAESAR MALAN. (1812—1894.)

itt mint követ tizennégy évig szolgált. 1844-ben elnyerte a rangjához mért nyugdíjat s visszatért szülőföldjére, Angliába. De régi emlékei s a regegyenes Kelet iránti vonzalma arra határozták, hogy másfél év mulva ismét visszatérjen a Himalayák vidékére, a hol az angol terület határvárosában, Nepal közelében, Dardsilingben, mint magánzó 1845-ben letelepedett, s tizenkét éven át ott folytatta természettudományi, néprajzi és nyelvészeti tanulmányait, melyeket annak idejében már Kathmanduban is fényes eredményekkel végzett s aztán a Keletindiai

diplomáciai működéséről nem akarunk részletesen szólni, — csupán annyit említenk meg, hogy magas állásában készülségét s hajlamát arra használta, hogy Európának déli Ázsiára vonatkozó ismereteit gazdagítsa. Terjedelmes monographiákat írt, a melyeknek száma meghaladja a százhetven különálló munkát; azonkívül irodalmi és természettudományi gyűjteményeket küldött Angliába, Párisba s más európai múzeumoknak. A British Múzeumnak több mint tizezer természettudományi tárgyat ajándékozott; a Magyar tudományos Akadémia könyvnyel művelt.

tára is két eredeti kéziratot tartalmaz Brian Hodgson ajándékából. Ő volt az, a ki a tibeti 334 kötetből álló nagy encyclopaediának két kötetes példányát először megszerezte Európa számára; ugyanazon munka ez, melynek tartalmát először Körösink ismertette behatólag a nyugati tudományosság. »Brian Hodgson hetven éven át folytatott tudományos munkálatainak csupán a czimlajstroma — így ír felöle egy benső barátja — alig férne el a »Times« egy columnájára.» Nyelvtudomány és buddhizmus voltak legkiválóbb tárgyai tanulmányozásának. Állattani tárgyakról is 123 cikket tett közzé; így nem csoda, hogy Európának kiválóbb tudományos intézetei tiszteletnyilatkozataikkal elhalmozták. Külsője is kimagasló volt és tekintélyes; arcvonásainak finomsága kiváló. Őt évvel ezelőtt az oxfordi egyetem tiszteletbeli doktori czímmel ruházta fel, mely alkalommal a nagyterem, a hol az ünnepélyesség végbement, telve volt tisztelőivel. Megható volt, a mint itt a 89 éves agastyán, egy rég lefolyt kornak képviselője, nagy eljenzések közt megjelent honfitársainak új nemzedéke előtt.

A két eredeti kézirat, melyeket Brian Hodgson ajándékozott tud. Akadémiánknak, Körösi Csoma Sándor két levele a tibeti nyelvre vonatkozó tárgyakról. Csoma is bámulattal volt eltelve Hodgson iránt, mit ő ezen szavakkal fejezték ki: »A Hodgson tollából eredt magyarázatok a buddhista irodalom és vallás felől, bámulatos kapcsolat képeznek egy új tudomány terén, melynek beható philosophiai tanulmányozása Európa népeit bámulatra fogja ragadni.« (Lásd: »Journal Asiatic Society of Bengal«. 1842.) Ezen bizonyágtétel jól esett Hodgsonnak, mivel azt hagyományai között följegyezve találták. Csoma végnapjaiban is megemlékezett felöle dr. Archibald Campbellel folytatott társalgásai közben, így szólván: »Mit adna Hodgson s több más európai tudós ha helyemen lehetne, a mint én Lassába megérkeztem?« Fájdalom, a halál megakadályozta, hogy Lassába megérkezzenek.

SALAMON CAESAR MALAN hittudor, Körösi Csoma Sándornak barátja s a tibeti nyelvben tanítványa, mult évi november 25-én halt meg Bournemouthban, életének 82-ik évében; a keleti nyelvtudósok között Angliában kétségkívül a legnevezetesebb. Svájcei születésű; atyja evang. református pap volt Genfben. 1833-ban az oxfordi egyetemen iratkozott be. Hogy már ifjú korában mennyire mester volt a nyelvészetben, látható abból, a mit róla beszélnek, hogy ugyanis még akkor nem lévén eléggé jártas az angol nyelvben, az egyetemi felvételi vizsgálatot angolul nem tehetette le, de ajánlkozott, — tán némileg fiatalori önhittséggel, mert akkor még csak 21 éves volt, — hogy megírja a feleleteit franczia, olasz, német, spanyol, latin, vagy görög nyelven. Mielőtt szülőföldét elhagyta volna, szép előmenetelt tett a sanskrit és héber nyelvekben is, és már ez képesítette őt arra, hogy 1834-ben elnyerje az oxfordi egyetemi nagy sanskrit-stipendiumot, a Boden Scholarship-ot, s majd 1837-ben a héber stipendiumot is. Ugyanez évben tudorrá lett és Kelet-Indiában a kalkuttai püspöki kollegiumhoz a klasszikai nyelvek rendes tanárává nevezetett ki.

Kalkuttában a bengaliai társaságnak is titkára lett, a hol a Society könyvtárnokával, Körösi Csoma Sándorral megismerkedett, s megragadta az alkalmat, hogy tőle tibetül tanuljon. Csoma bámulata tanítványa gyors előmenetelét, s mikor Malan megromlott egészsége miatt 1840-ben Indiából távozni kényszerült, Csoma neki ajándékozta tibeti könyveit, melyek most (számra negyven darab) a Magyar tudományos Akadémia tulajdonában vannak,

mint Malannak kegyeletes ajándékai. Az a kézirat, a melyről Csomának nagy tibeti szótára nyomtatott 1834-ben, az oxfordi egyetem könyvtárában van letéve.

Malan Kelet-Indiából Angliába visszatérvén, egy ideig káplánkodott; majd 1845-ben vicarius lett s ezen egyházi állásában negyven éven át mint anglikán lelkész működött. Útazott a Szentföldön is. Niniveh romjait Sir Henry Layard-dal a helyszínén tanulmányozta s rajzokat és képeket készített róluk, melyek figyelmet keltettek művészeti szempontból is. Letén Éek végső kilencz évét visszavonultságban töltötte egy kies tengerparti vidéken, Bournemouthban, a hol serényen dolgozott életének és tudományának mindenkorra maradandó művén, t. i. az ó-szövetségi »Példabeszédek« könyvén, mely három kötetben meg is jelent. Ezen könyvnek elkészítésénél fölhasználta nyelvészeti tudományának hosszú életét át főlhalmozott kincsét. Nagy megelégedésre szolgált, hogy (egy évvel halála előtt) művét teljesen bevégezhesse. Hatvan éven át gyűjtögette ehhez adatait, vagyis azon idő óta, a mikor az oxfordi egyetembe lépett. Ezen munkája 16,000 eredeti jegyzeten alapszik, melyeket 37, legnagyobb részben keleti nyelvű kútforrásokból merített. A munka eredeti kéziratát az oxfordi egyetem könyvtárában üveges szekrényben őrzik, valamint egy más hasonlóművét is, mely *nyolcvan nyelven* foglalkozik. Malannak keleti kalligraphiája is bámulatos volt. A *devanagari* kéziratának szépségét senki eddig felül nem múlta; kínai kéziratával is nehéz lenne versenyezni. Ötezer kötetre menő orientális könyvtárát több évvel ezelőtt már egyetemének ajándékozta. Oxford tehát kegyelettel fogja megőrizni nagy jóltevője, egykori tanítványa emlékét. Nagy áldozatba kerülhetett neki megválnia ezen oly becses kincseitől; egy pár száz kötetet meg is tartott belőlök magánál majdnem haláláig; az utolsó csomag elhunyta előtt pár héttel érkezett Oxfordba. Mult október 8-án Mr. Macdonellhez, a sanskrit nyelv tanárához, a már majdnem egészen megvakult Malan sajátkezűleg még ezt írta: »Itt küldöm a legvégső küldeményemet, csekély ugyan, de benne vannak a »Példabeszédek«-re vonatkozó eredeti jegyzeteim, melyeket Sir Monier Williams az Indiai Intézetben kíván őrizet alatt megtartani. Ide zárom még egy reliquiámat is,* mely megérdemli, hogy megbecsültessék, t. i. Körösi Csoma Sándor arczképét, a ki alapvetője volt Európában a tibeti tanulmányoknak. Ő tőle nyertem első tibeti lezékéimet Kalkuttában 1837-ben.«

Hogy mily messzire ható alapokat rakott le Csoma az általános tudományosságának, arról minden lelkesedése mellett ő neki magának sem lehetett fogalma. Ő feltárta Európa előtt a tibeti, 334 kötetre menő *Kah-gyúr* és *Stan-gyúr* óriási Encyclopaediának tartalmát s ez által biztosította a buddhizmus iránti érdeklődést, mely jelenben, alig szükséges mondanunk, a világ gondolkozóit annyi oldalról foglalkoztatja, — mi eredményrel a jövőre, azt ki tudná megjósolni? — S ezt a hónapban egykor oly kevéssé ismert szegény székely ember vitte végbe.

A Magyar tudományos Akadémia is kifejezte hálóját Malannak azon már fentebb említett páratlan becsü ajándokért, melyet 1885-ben kapott tőle, t. i. Körösi Csoma Sándor negyven darabra menő tibeti könyvgyűjteményeért.

Malan életének egész kötetre tervezett megírása is most van munkában, melyet fia szerkeszt.

Duka Tivadar.

* Ez Körösi Csoma azon könyvművét arczképének egy példánya volt, mely Körösi Csoma életrajzához készült.

A BORSZÉKI ÚTON.

Ha még e vidéket sokáig járom:
Hűtlen leszek hozzád, én pusztaságom!

E fenyvesek alján megejt az igézet,
Rájuk egyszer csak szerelemmel nézek.

E hegyek, völgyek gyönyörű vidéke
Beveszi magát a szívem középebe.

A kavicsos Marost — érzem én, érzem —
Előbb-utóbb még a Tiszának nézem.

... Csak néha fog el egy különös bánat,
Mint mikor a szívünk maga ellen támad.

Hahogy úgy — álomképp — feltűnik előtte
A régi, a régi, első szeretője!

Szabolcska Mihály.

HOL A TÖK KÉTSZEM?

Rajz.

Pítvar-e, szoba-e, a hol ez a jelenet történik, a jó isten tudná, de hogy nem Magyarországon van, azt könnyű kitalálni. Nyilván a zöld Stájer a színhely, s meglehet, ha Árpád még egy óráig tovább megy (de már ki lehetett fáradván), valószínűleg Magyarországon állhatna a takaros paraszt házikó, melynek belsejébe vezet a piktor. Nagyon a határon lehet így is, mert a leányzóknak — el ne mozduljak erről a székről, ha nem igaz — jó magyar arca van.

Hanem persze, ha Magyarországon volna, egész másképp volna.

Nem kanalak lógnának a falon, hanem tányérok, nem a kutyá volna a menyecske ölében, hanem a kis fia. (A magyar nép utatára neveli a kutyát, nem bevezetgetésre.) Azután az ökrök se nézhetnének be olyan familiárisan, mint valami kíváncsi nénié. Czoki az ökrök minálunk! Még a Lukács evangélisták tekintélyén is ront, hogy egy ólalkodó ökröt festenek mögéje, — nem hogy ablakot építsen a magyar ember a szarvas jószágának, a min az belenézhet a leveles tájába.

És, a mi fő az egészben, a furfangos Wastl — a kit vitéz Sebestyénnek neveznének emitt — alkalmasint nem mutogatna kunsztokat, mert bár Wastl és Sebestyén együtt feküdtek, úgy lehet, a soktornyú Majlandban, az obisit előtti időkben, mégis mig vitéz Sebestyén honfitársunk ujságban soha napvilágot nem látott csatákat vívott, eszászárók és generálisok fejeit vagdalta (közül egy kilencz mázsás békáét is), a miknek az elbeszélésével háttorzongató bámulatba ejtené Erzsók nénemasszonyt, a Zsuzsó leányt, az özvegy menyecskét, a Klárit, meg a veres mellyéyre kevely porontyát, a Pista gyereket: — addig a furfangos Wastl valami köklertől leste el a majlandi kocsmákban a kártya-kunsztokat s voltaképen ugyanazt cselekszi (csak hogy más alakban), a mit Sebestyén vitéz tenne, ámulatba ejti önnön csudálatos ügyességével Fra Kátit (Frau Kati), a viruló Lénit, a legszebb leányt a faluban, meg az érdekes özvegyt, a Hantikát. A Hanzsi gyereket majd elfelejtetem — pedig csak a Hanzinál akad egy közös vonás: az a kis ostar a kezében.

De a hogy van, úgy van, isten teremtménye a stájer is, s nem feje lágára esett ficzkó Wastl se. Látszik, nem hiába viselte a császári mondur, sokat látott, tapasztalt, sokat tud.

S mig kondignációs pipájából vigan eresztí

a füstöt, egy professzor fontoskodásával adja elő a művészetét:

— Ide figyeljen Fra Káti! Ide nézzen! De jól ide nézzen és gondoljon magának egy kártyát! Megvan? Mi?
— Megvan.

Egyet villan a Wastl tiz úja, mintha csak árnyék suhanna el a szem előtt, villámhirtelen sebesen, s diadalmas arccal vágja ki Wastl a veres alsót.

— Ez az!

Frau Kati összecsapja a kezét.

— Jesszus, Maria, Jozsef!

Most a menyecskére kerül a sor. Hanka húz egy kártyát, visszateszi a pakliba, megkeveri, úgy megkeveri, hogy Lényi tréfálkozva kiált rá:
— Vigyázz, mert meggyullad!

Mindegy, keverhette volna akárméddig, Wastl megszolgálja a kártyákat és kiveti azon nyomban.
— A makk kilenczes volt.

Valóban megérezte volna a Hanka által először érintett kártyán a Hanka újjának illatát? Ejh lehetetlen! A Hanka fejet csóvál és föl-kaczag:

— Ördög bujt az újjaidba, Wastl!

Wastl megelégedetten somolyog és a szakácsné-vevő tekintetével (mely tudvalevőleg ellenállhatatlan volt Majlandban) méregeti a takaros özvegy tejfehér arcán a hatást.

Nagy érdekeszültség tükröződik minden arcon, csend van, minden mozdulatlan, csak talán a Wastl úja mozog, s Hanzsi kalapján a kakastoll rezeg meg néha-néha.

Egyik mutatóvány a másikat követi. Szinte lehetetlen meghatározni melyik a szebb, megfoghatatlanabb. Hopsz! Most jön a legérdekesebb, hogy hol a tök kétszem?

Előtűk forgatja, előtűk teszi le az asztalra. Nézik szemmeredten, lélekzet-elfojtva s mégis mikor rábök Lényi az újjával, nem a tök kétszem, hanem a zöld király. Nézi a másikat; az sem ő, sőt még a harmadik se. Hát hol van a tök kétszem?

Boszorkányság; nincs sehol. Eltűnt. Mintha a pokol nyelte volna el.

S ime mondja Wastl:

— Ej, ugyan te próbáld meg Hanka!

Lám, lám; a Hanka érinti, megézi, hát csakugyan ott van a tök kétszem. Mintha csak a Hanka újjában volna a bűverő.

Pedig szó a mi szó, szebb, finomabb a Lényi úja, de mégis a Hankaéban van a tök kétszem magnese. Bizonyosan mert Wastl úgy akarja. Hisz a Lényi... mi még a Lényi? A Lényi csak csirke, Wastl meg már nem tavalyi boes, de innen-onnan öreg medve. S bizony a medve is inkább megyen mézért a hozzá közelebb eső köpühöz.

Szóval a Hankaéért produkálja magát; neki kedvez, őt mulattatja és ha a jó Isten sok pohánkat adna és sok almabort az idén, hát bizony talán jutna belőle egy ezüst karika gyű... de vigyen el az ördög, ha előre el nem szoltam magam, — mert ebből ugyan a piktor (Eberle Adolf) egy mákszemnyit sem tett még a képre.

A képen legfeljebb még csak ott tart a dolog, hogy Hanka a mesterség nyitját kérdezzeti asszonyos inceskedéssel.

— Mutasd meg nekem is a csinját-binját. Szeretném megtanulni.

— Óhó! Melyeséges titok az.

A Hanzsi is közelebb húzódik, ő is szeretné megtudni, pedig csak az asztal alá kellene néznie egy kicsit s mindjárt kipattanna a turpisság: hogy a rejtélyes tök kétszem hol van, mikor Lényi az asztalon gondolja s honnan varázslódik elő szemfényvesztő gyorsasággal,

mikor Hanka nem az asztalon gondolja? Az biz ott van becsukorítva időnként a Wastl térdei között.

Nem nagy dolog az egész, a ki a fortélyát tudja. A Lényi legalább azt tartja, közömbös vállvonogatással:

— Keze van hozzá a Wastlnak, ebből áll, punktum.

Lényi nem nagyon törí magát a rejtélyek kulcsáért, annál inkább Hanka:

— Hát csakugyan nem mondd meg, csúf Wastl?

— Nem ettem nadragulát. Hiszen kincs ez, a meddig mások nem tudják. Ha rákerülne a sor, ebből is megélnék. Hát nem igaz? Dehogy is szórom hát szét a művészetemet.

— Nekem se áruol el?

— Neked se, Hanka.

— Ha senkinek se mondd meg, akkor aztán veled száll sirba a titok s ezért kár lenne.

— Oh ha egyszer fiam lenne, annak megmondanám.

Hanka csengő kacagással lógazza magát a széken.

— Ugyan honnan lenne? Hiszen feleséged sincs.

— Hát a feleségemnek is megmondanám, — nyögi ki hirtelen eltökéléssel, mintha egy dominiumot akarna rá átiratni.

— E szerint nem fogom megtudni, — mondja ki véghatározat hangján a ravasz Hanka.

A szerelmes Wastl nagyot sohajt, szemöldkeit sokat jelentőleg rántja fel a homlokára.

— Az csak tőled függ, — veti oda tompán.

Hanka szégyenlősen sítí le a szeméit, pirosodik az arca, mint a rák; mely és nyomasztó csöndesség terpeszkedik el egy perczig, míg újra megtöri Wastl.

— Szóltál valamit, Hanka?

— Hát mit szóljak? — pattan fel a menyecske kardosan, de a haragjának titkolt öröm a fele része. — Oh, te ostoba! Talán azt mondtam, hogy feleségül megyek hozzád a kunsztjaid kedvéért?

— Nem épen a kunsztokért, Hanka, — feleli a Wastl melábusan, és a kártyák kiesnek a kezéből, — a kondignációs pipa kialszik a szájában, de a helyett kigyúlnak a szeméi és a többi meg a többi. M—th K—n.

A KELETI KÉRDÉS ÚJ TŰZFÉSZKE.

Bajos hitelt adni azoknak a nagyon is hivatalos izú megnyugtató sürgönyöknek, melyek a macedóniai fölkelés elcsillapodását jelentik. Az ilyeneket rendszeren nyomon követi egy-egy újabb távirat, mely ismét összekocznásokról, felgyújtott falvakról, megszállásokról ad hírt. Nagyon kevésbé tájékozottnak kell lenni a délszláv tartományok ethnographiai viszonyaiban s a keleti kérdés történetének egyes mozzanataiban, hogy az ember jelentéktelen zavargásoknak vegye azt, a mi most Macedóniában történik. Hiszen a beavatottabb politikusok évek óta tudják, hogy mi készülődik Macedóniában, s majd nem órára meg tudták mondani, hogy mikor kerül a macedóniai kérdés napirendre. Macedónia és Ó-Szerbia felosztása Szerbia és Bulgária közt oly eshetőség, melyre a berlini kongresszus óta mindenki számít s legjobban maga a porta, mely egy Szerbia elleni esetleges felvonulás alapjául már régóta Presovot szemelte ki s rendezte be a vranya-skoplyei vasút kiépítésénél.

Macedónia birása, népeinek ethnographiai és történeti hovartartozása olyan dolog, mely épen alkalmas arra, hogy mihelyt egyszer napirendre kerül, vizsály tárgyává legyen az érdekelt hatalmak közt. A bolgár politika titkos törekvései vezették Laveleye tollát, mikor a Balkán félsziget népeiről irt tanulmányában Macedóniát Bulgáriának szánta, mely felfogás teljes helytelen voltát azonban a szerb Gopceves helyeposon kimutatta. Másfelől a török uralom ismert

rendszere sem arra való, hogy e sokféle népfajtól lakott területen végleges állapotokat tudjon teremteni. Gyakran hallatszanak panaszok, hogyan égetnek fel keresztény falvakat, mint 1888-ban Popradistvét és Debranit, hogyan kényszerítik a keresztényeket az iszlám áttermi, mint Krivolákbán, s hogyan sanyargatják a földhöz ragadt népet az adószedők, felgyújtva takarmányait, ha fizetni nem tudnak.

A török elleni elégtelenség az egész tartományban nagy és sok tekintetben igazolt, a mi az igazgatás munkáját nagyon megkönnyíti. Már a 17. és 18-dik századok alatt százezrek hagyták oda a macedóniai szerbek közül hazájukat, hogy a török nyomás elől Magyarországra vándoroljanak ki; az otthon maradtak pedig azzal igyekeztek a török uralmat kedvezőbb hangoln maguk iránt, hogy magukat bolgároknak adták ki. Ez hatott is; a bolgároknak kevesebbet kelle túrniók a mohamedánizmustól, s ezért példák hamar követőkre találtak.

Innen származtatja Bulgária mai igényeit Macedóniára. Ez igényeknek történeti és ethnographiai alaptalanságát újabban ismételtlen kimutatták s így maga Jastrebov, saloniki-i orosz konzul már pár évvel ezelőtt nagy föltűnést keltő könyvben bizonyította, hogy a Morava, Debar, és Ohrid vidéki állítólagos bolgárok ugy nyelvök mint szokásaik tekintetében kétségkívül szerbek. De a ki legrosszabb néven vette a több mint husz évi tapasztalatok alapuló tárgyalások és tudományos fejtegetéseket, az maga az orosz kormány volt, mely könnyen felfogható okokból érdekében állónak látta a szerbséggel szemben az orosz-barát bolgárokat támogatni. Ez bátorította fel Macedóniában a bolgár izgatók nagymérvű szervezkedését, oly czéliből, hogy Macedónia népeit szerb testvéreiktől elszakítva, a töltök egész idegen bolgár népek vezessék karjai közé, arra számítva, hogy esetleges népszavazat alkalmával erélyesen követelik majd a Bulgáriához való csatlakozást. Ezzel Macedónia örök időre elvész Szerbiára néve.

Több mint negyven éve, hogy határozott alakot öltött a bolgár-orosz testvériség ezen eszméje abban a politikai jellegű egyesületben, melyet Palauzov és Toskov odesszai bolgár »Nasztójatsztvo« (Főfelügyelet) ezime alatt alapítottak s melynek feladata volt Oroszországot a bolgárok érdekében cselekvésre birni. De Palauzovnak még nem sikerült a krimi háború alatt Paszkievics tábornokot arról győzni meg, hogy Macedóniát bolgárok lakják. Egész a legújabb időkig, a bolgár exarchatus felállítása előtt, mindenütt Macedóniában a görögök voltak az urak, ők állították mindenütt az iskolákat, a hol egy pár görög összeverődött, a minek következtése aztán az lett, hogy az előkelőbb szlávok gyermekei is a görög iskolákba jártak, görög műveltséget sajátítottak el, s lassanként elgörögösödvé, saját anyanyelvüket is elfelejték.

Ennek a terjeszkedésnek útját állta a bolgár politika. Ma már a bolgár propaganda évi 700,000 frankot ad ki arra a czélra, hogy Macedónia elgörögösödött szerb lakóit a bolgár nemzeti eszmének hódítsa meg. Huszonöt éve annak, hogy a török kormány fermanja a bolgár egyházat a görögötől választotta s külön bolgár exarcha vezetett ki. Végesapás volt ez Macedónia szerb elemeire nézve, annál inkább, mert a felállított 13 eparchia közül nem kevesebb mint nyolcz tiszta szerb területeket ölelt magába.

Oroszország arra számított, hogy Bulgáriában hűséges vazallust fog nyerni, mely könnyűvé fogja tenni számára a Balkánfélsziget feletti uralmat. Ez volt oka annak, hogy Ignatiev a san-stefanói békepontozatokban még egész Macedóniát, Ó-Szerbia nagy részét s a mai Szerbiának is egyes részeit Bulgária számára követte; Szerbia ellenben semmit sem kapott, sőt 200 millióig adósságba verte magát ellavallt vasútépítési kötelezettségeivel.

A bolgár fejedelemség megalapítása óta megkésztetődött a bolgár izgatók tevékenysége is, Macedónia és Ó-Szerbia bulgarizálására. E mellett a bolgárok minden alkalmat megragadtak, hogy szerb-gyűlöletüket kimutassák. Bulgáriában szerb alattvalókat bántalmaztak, magas vá-mok és határvillongások felidézésével a szerb ipart öntudatosan megbénították, Macedóniában és Ó-Szerbiában a szerb tanítókat kiűldözték s a szerb iskolákat bezárták. Sőt egész van-

dalizmussal fogtak hozzá még azon emlékek elpusztításához is, mik a hajdani szerb uralmat hirdették. Így p. o. tudvalevő, hogy Miljutin szerb király szredeczi fővárosában volt eltemetve, melyből a mai bolgár főváros, Szófia lett. A Küstendils melletti Banjában székelt pedig egykor II. Uros István szerb király s ott templomot is építtetett. 1886-ban aztán Szófiából parancsot adtak, hogy e romokat düljék fel s minden ott található régi szerb emléket semmisítsenek meg. Ugyanígy járt el a bolgár kormány az ország minden múzeumának és kolostorának gyűjteményeivel, melyek csak szerb történelmi nyomokat foglaltak falaik közé.

Látszik ebből, hogy a macedóniai mozgalmak valóságos „mindenki harca mindenki ellen”. A görögöké a szerbek, a bolgáróké a görögök, s a törököké a bolgárok ellen, a mihez még újabb időben Romániának is igen erélyes akciója járult a román ajku, nem csekély számú lakosság érdekében, melyet iskolákkal, templomokkal és más közművelődési intézetekkel támogat Bukarestből. Egyelőre azonban a bolgáróké az előny ebben a nagy népkavargásban, ok tudták alkotmányos politikájukat legmesszebb vinni, míg el-

rők és 1400 görög. A szerbek nagy része azonban itt is el van görögösödve, másik része pedig bolgárosodva, habár szerbül beszélnek, s a mi a szerb eredet kétségtelen jele, a Szlávát ünneplik.

A fölkelés tulajdonképpen fészke, az utóbbi időben oly gyakran emlegetett *Uskub*, szláv nevén *Skopje*, már nagy város, 22,000 lakója van. De jellemző Duzsán szerb császár egykori székvárosára, hogy már bolgár felirat kérkedik temploma kapuján is. Hires régi szép kőhídja a Vardar folyón, mely némelyek szerint olasz mesterek műve, mások szerint azonban még régebbi s Duzsán császár idejéből származik. A bolgár propaganda itt is erős fészket vert magának s innen szította évek óta azt a szikrát, mely most lángba borította Macedónia nagy részét.

A BUDAPESTI BELVÁROS ÉPÍTKEZÉSEIBŐL.

A nagy átalakulás, mely Budapestet alig húsz esztendő alatt oly fényes várossá változtatta át, a Belvárosban látszott meg aránylag legke-

gyobb mozgás, mert az üzleti világot zavarta volna. A kereskedések itt pontosultak össze, azok úgy is nagy béreket fizetnek a boltért. A Belváros hát nem érezte szükségét sokáig, hogy apró emeletes házaiktól szabaduljon.

A dunai hidak szaporításával azonban rá kellett irányozni a bontó esakányt a Belvárosra.

Régi terv, hogy a Kerepesi-út irányát meghosszabbítsák a Belvároson keresztül. Így lenne Budapestnek egyetlen egyenes útja a Dunához, még pedig épen ahoz a részhez, hol legnagyobb a parti élet mind a pesti, mind a budai részen, s a hová egy új hid helyét maga a fővárosi élet szüksége jelölte ki. Sokat tervezgettek, hogy a Kossuth-utczát (előbb Hatvani-utca) folytatni kell egész a Dunához. Csak hogy milliókra menő kisajátítás az akadály, és útba esik a városháza és plebánia-templom. Az eskütéri hid építése azonban elhatározatván, Wekerle kormánya a Belváros szabályozásának tervét elkészítette.

Az új szabályozás a Belváros kellő közepét irtja ki, a pesti patriczius családok fészkeit, melyek már meg is értek a lebontásra. Azon

Eberle Adolf festménye e utáp.

HOL A TÖK KÉTSZEM? (Kártyamutató.)

lenben valósággal osódával határos az a közöny, a melylyel a macedóniai népfajokkal legközelebbi rokon Szerbia eddig összetett kezekkel tudta nézni az évek óta készülő fejleményeket.

A jelenlegi fölkelés színhelyei is a Bulgáriával közvetlen határos vilajetek, különösen *Prilep*, a bolgár propaganda főszékhelye, hol egy negyed századdal ezelőtt Irby és Mackenzie még csupa szerb iskolákat találtak, ma pedig mindent bolgárul tanítanak. A Perin-Dagtól a Despot-Dagig terjedő vidék, mely épen a fölkelés által legveszélyeztetettebb pontokat: Serest, Nevrokopot, Dramát, Melniket foglalja magában, már a bolgár befolyás félreismerhetlen jeleit mutatja. Mindezekben a helyeken a török kormány már behíta a redifeket.

Nevrokopnak tizenkét mecsetje, két temploma, egy óratornya, meglehetősen terjedelmes bazárja, sok hán-ja (fogadó) és kávéháza van. A házak nagyjából földszintesek, kőből építve és cseppel fedve. A város egy része síkon, más része magas hegy lábában fekszik, lakói száma 11,000, ebből 2500 keresztény, 5600 mohamedán szláv, 400 czinezar, 2500 ozmán.

Kisebb ennél a fölkelők által bevett és felgyújtott *Melnik*, mely magas hegyek között fekszik, körülbelül 5500 lakóval, ebből 3500 szerb, részint keresztény, részint mohamedán, 600 tö-

vésbé, habár itt is egymás után épültek a paloták, közintézetek. Még kevésbé látszik meg az átalakulás a Lipótvároson, de ott nincs is rá szükség, mert az a városrész József nádor nagy érdeklődése mellett már egészen nagyvárosiasan épült, egyenes utcákkal, díszes épületekkel. A Belváros azonban régi város, még pedig az ódonság minden érdekessége nélkül. Épült össze-vissza, beszorulva a védő falak közé, szűk és rendetlen utcákkal. Középületeit leginkább a kolostorok és templomok tették, a melyeknek egy része II. József alatt szűnt meg, s lettek egyetemi épületek, és helyet adtak a legfőbb bíróságoknak, sőt zálogházak is. Legnagyobb épülete a gránátosok kaszárnyája (a mostani Károly-kaszárnya), mely egész katonai tábor fogadhat magába. Főurak, nemes családok nem sokat építettek Pesten, a polgárság a maga egyszerűbb igényei szerint emelte hajlékait, minden különösebb dísz nélkül.

Tágas utcái, terei nincsenek a Belvárosnak. Még a Dunához is rövid, apró utcák visznek, egyenesen egy sem nyílik a pompás folyamhoz. Ebben az állapotban megmaradt konzervatív módon a Belváros akkor is, mikor oly gyorsan emelkedtek a külvárosok, és büszke palotáktól szegélyezett nagy körutak támadtak. A Belvárosnak kényelmetlen és káros is lett volna a na-

meg keresztül az új útvonal a hídhoz, mint a Kerepesi-út folytatása, melynek roppant forgalma úgy is mintegy megrohanja a Belvárost. A Kerepesi-út egyenes folytatást kap a Kossuth-utczában, melyet a hid vonzó közlekedési erejének megfelelően ki kellett szélesíteni. A bontást részben már megkezdték a múlt év augusztus havában és pedig a Duna-partnál, hogy a hid feljáróinak építésére adjanak szabad tért.

A Kossuth-utca kiszélesítésére lebontják az egyik oldal házsorát. Az orvosi egyetem egykori épületét már elhordták, ott palotát építenek. De a többi házakkal csinálnak bannak. Azokban boltok vannak, köztük sok régi üzlet, melyek kezdet óta ebben az utcában állanak. Nemesak hát ezeknek az érdekek, hogy a mennyire lehet, ki-méjék őket, hanem a háztulajdonosoknak is az a hasznuk, hogy a míg az új vonalba fölépül az új ház, addig is szedjék a házbért a boltokért. A Kossuth-utca éjszakai oldalának újjáépítéséhez ugy fogtak tehát hozzá, hogy a házaknak csak a hátsó részét bontják le, az előrésze megmarad a boltokkal. Háta mögött egész rendben fölépül az új palota, a boltos aztán a régi helyiségből beköltözik az újba. Ekkor bontják el aztán a régi épület maradványait s egyszerűre előtűnik az új palota fényes kirakataival.

Igy épült föl 1894 május havától kezdve a na-

Kossuth-utczának az a része, mely az Újvilág-utca és a Károly-körút közé esik. Csak két palota foglalja el ezt az utczereszt. Egyik a körút sarkán a Weiner és Grünbaum cég háza, a másik pedig az Újvilág-utca sarkán az Országos Kaszinó palotája, melynek nagy része a régi pesti életben annyira nevezetes „Arany sas” fogadó helyét foglalja el. Az építkezés háborítatlanul folyt az utca új vonalán; a régi vonalon pedig az üzletek folytatták a maguk dolgát.

A régi épületek maradványainak bontását pár nap előtt kezdték meg. Egy néhány nap múlva eltűnnek s ott állnak az új paloták. A színpadon szokták így változtatni a díszleteket. Az első kulisszát elhúzzák, s ott van mögötte a másik.

Egyik képünk együtt mutatja a Kossuth-utca sarkán a régi palota-sort, és mögötte a már teljesen kész új palotákat.

A BUDAPESTI BELVÁROS ÉPÍTKEZÉSEIBŐL. — Új épületek a Károly-körút és Kossuth-utca sarkán.

Weinwurm Antal fényképe.

NEMZETKÖZI CSALÓK.

Rendjel- és czimszerzők.

„Az ostoba emberek faja még a vízözönt is túlélté”, — mondá egy alkalommal valamely német tudós, és ebben igaza is volt. Valahányszor a bel- vagy külföldi sajtóban valami furfangos csalásról van szó, csak azon kell csodálkoznunk, hogyan lehet az, hogy az emberek oly könnyű szerrel lépve vihetők? Az orgazda bűnös mesterségét azért folytatja, mivel aránylag csekély fáradsággal nagy haszonra tesz szert, mindamellett sokat kockáztat is; ha egyszer rajtvesszett, a bajt soha ki nem heveri. Miskép áll a dolog oly családokkal, kik az emberek hiúságát ügyesen felhasználva, a legtöbb esetben oda viszik a dolgot, hogy áldozataik inkább hallgatnak, semhogy kinevessék magukat.

Az angol és francia, nemkülönb az olasz rendőrség köreiben majdnem egyhangúlag azt a nézetet vallják, hogy hasonló esetekben a közönség közreműködése nélkül, úgy szólván, semmit sem lehet tenni. A múlt év tavaszán

Nápolyban előfordult eset ez állítás jogosult voltát teljesen igazolta.

Ugyanis egy ottani nagyon gazdag és jó hírből álló arany-, ezüst- és ékszerkereskedő cég főnöke abban a mániában szenvedvén, hogy kabátját mennél több és czifrább rendjelekkel, keresztelkek és csillagokkal rakhassa meg, a pápai Gergely- és Krisztus-rendek középkeresztjei után áhított. Ez magában véve nem lett volna valami különös kívánság, a mennyiben XIII. Leo pápa olasz emberek iránt e tekintetben nagyon is bőkezű; ámde L. úr — a nápolyi ékszerész cég főnöke — arról volt híres, hogy annak idején bizonyos népgyűlések alkalmával a pápa világi uralma ellen szónokolt, a miért aztán az olasz királyság első miniszteriumának révén rendelt is kapott. Majdnem ugyanezen időben L. úrnak egyik kartársát és távoli rokonát, C. urat, a pápa a Krisztus-rend középkeresztjével tüntette ki. Mikor ez után a

zott, mikor első segédje egy idegen úri emberrel lépett irodájába, ki magát mint X. érsek világi titkáráját mutatta be.

— Ő Eminenciája, — kezdé az előkelő kinézésű úri ember, — holnap este Nápolyba fog érkezni, hol az érsek vendége lesz. Néhány napi itt tartózkodása alatt leginkább bevásárlásokat fog tenni különösen egyházi szerekben. Ugyanis ő Eminenciája a c—i székesegyház számára néhány szentségtartót, kelyhet, ciboriumot, medenczét s azonkívül az újonnan kinevezett püspök számára két gyűrűt és egy mellkeresztet szándékozik vásárolni.

— Excellenciád jobb helyre nem mehetett, — felelé kezeit dörzsölve L. úr; — legyen meggyőződve, hogy szives közbenjárását nagyon tisztességesen meg fogom jutalmazni. Hajlandó vagyok, — tevő hozzá L. úr, száját a titkár fülehez tartva, — excellenciádnak a vételár öt szatélójával kedveskedni.

két férfiú nem sokára valamely ünnepi lakoma alkalmával az asztalnál egymás mellé került, L. urat az irigység annyira gyötörte, hogy a királyt éltető szokásos felköszöntés elmondásakor ülve maradt. Azóta a szegény ember folyton azon tündődött, mily módon juthatna ő is a fényes rendjelhez, mely többi keresztjeivel együtt bizonyára jobban illenék az ő frakkjára, mint C. úr mellére, hol csak egy parányi fekete posztót takart el. Sok költséges utánjárás és levelezés után végre arról győződött meg, hogy mindaddig sikerre nem számíthat, míg csak valamely egyháznagy pártfogását meg nem nyeri, ki ügyét a római kuriánál előmozdithatná. A nápolyi érsek, egy beteges, de különösen büszke főúr, L. úr kérését kerekén elutasította, sőt határozottan kijelentette, hogy befolyását épen ellenkező irányban fogná érvényesíteni. Ily körülmények közt nem mehetett Rómába sem, mert a dolgot még inkább elmérgesítette volna; miért is L. úr ragyogó frakkjával csak oly helyeken jelent meg, hol vetélytársával nem találkozhatott.

Egy hűvös őszi nap délutánján L. úr üzletében épen drágakövek rendezgetésével foglalko-

— Bocsánatot, uram, — felelé mosolyogva a titkár úr, — nálam az efféle ajánlatok nem járnak. Ő Eminenciája szolgálataimat jól fizeti; vágyaim nagyon szerények; legfőbb óhajtam az, hogy Ő Eminenciájának ügyeiben az ő kegyes megelégedését megnyerhessem. Ezt pedig önnek is ajánlom; mikor aztán bármily körülmények közt mindenkor bátran számíthat Ő Eminenciája hathatós pártfogására. Ő Eminenciája nem szokott alkudozni, nem válogat, hanem elvárja, hogy illő áron jó árúcikket kapjon. Ezért azt ajánlom önnek, hogy tültságos árakat ne szabjon és mindenekben Ő Eminenciája szeszélyeire alkalmazkodjék. Az érsek — köztünk maradt szó legyen — keveset beszél; nagyon ingerlékeny és ellentmondást nem tűr, habár utóbb mindenre rávehető. Mondja csak, kérem, — folytatá a titkár úr, — merre van C. úr üzlete? — C. ékszerészé? — kérde L. úr.

Igen. Rómában öt ajánlották az érseknek s ezért oda is el kell nézmem.

Ilyformán ő nála is fognak bevásárlásokat tenni?

— Nem tudom; talán nem. Megvallom, jobb szeretném, ha az egész vásárlást önnél lehetne elintézni.

— Lássá Excellenciád, én leginkább azért szeretnék Ő Eminenciájával megismerkedni, hogy kegyes és hathatós pártfogását egy személynél kikérjem.

— És mi lenne az? — kérde komoly hangon a titkár.

Erre aztán L. úr, himezve-hámozva a pápai rendjel utáni áhítozását előadván, Ő Excellenciájának nézetét és pártfogását kérte.

— Lássá, uram, — felelé a titkár úr, — ilyesmit Ő Eminenciájának már csak azért sem lenne tanácsos itt helyben előhozni, mivel ezt olybá venné, mintha ön ezért esetleg a vételárnál tenne némi engedményt. De ha Ő Eminenciáját a vett tárgyak minőségét, leginkább pedig önkéntes madora, kielégítik: akkor tessék egy-két hét múlva Rómába jönni, kihallgatást kérni és szó sincs róla, hogy a bíbornok-államtitkár Ő Eminenciájának a pártfogoltját visszautasítaná. Ez a helyes út; kövesse tanácsomat. És most még egyet. Eminenciája az itteni érsek látogatására jön ugyan, de azért még sem akarja, hogy Nápolyban sokan lássák. Tudja, kérem, az udvar és a Vatikán közti feszültség oly nagy, hogy Ő Szentsége az érseknek Nápolyba való útazását rossz néven is vehetné. Ezért jó lesz, ha embereinek a magas látogatásról előre mit sem mond.

— Hallgatni fogok, mint a sir, — felelé L. úr; — de tessék elhinni, hogy C. úr a rá néző jó hírrel két óra alatt az egész várost be fogja járni.

— Gondolja ön?
— Minden este.

— Nos, akkor nem is megyek hozzá.

Végre abban állapotok meg, hogy Ő Eminenciájának megérkezéséről L. úr jó előre értesülni fog, hogy előkészületeit a magas rangú vendég fogadására megtehesse.

Harmadnapra délután az érsek titkárja L. urat azzal a hírrel lepte meg, hogy Ő Eminenciája este 7—8 óra közt az üzletben meg fog jelenni, még pedig a nápolyi érsek fogatán, mely Ő Eminenciáját a szomszéd mellék-útca sarkán fogja várni.

Mint magától érthető, L. úr a legszebb árú-cikkjeit szedte elő s a titkár utasítása szerint minden egyes darab árát följegyezte az arra ragasztott papírra. Együttal segédjeit valamely ürügy alatt eltávolította, hogy a nagy vendég megjelenését el ne árulják.

— A számla kifizetését én fogom teljesíteni, — mondá a titkár úr, — még pedig holnap reggel az érseki palotában. De nem később, mint 8 órakor, mert utóbb folyton Ő Eminenciája körül gyöngök elfoglalva.

— Hátha Excellenciád oly kegyes lenne, hogy a pénzt esetleg máskor hozná el személyesen; nem akarnám, hogy megjelenésem föl-tűnő legyen az érseki palotában.

— Azt nem tehetem, tisztelt L. úr. Ő Eminenciája ily dolgokat roppant szigorú s azt kívánja, hogy a kifizetett számlák mindig a reggeli kihallgatás alkalmával adassanak elébe.

— Akkor nem marad egyéb hátra, mint hogy Excellenciád utasítását kövessem és a palotába menjek.

Este 1/2 8 órakor L. úrnak a Chiaja sarkán levő üzlete előtt egy pompás fogat állt meg, melyből két vörös bársony berruhás inas a beteges külsejű egyháznagyot óvatosan kiemelve a boltba kísérte, mire a hintó rögtön eltávozott. Nehány percz múlva a titkár úr is a boltba lépvén, mindenké előtt bemutatva Ő Eminenciájának a czég főnökét, L. urat.

— Eminenciádát tán a lámpák fénye bántja? — suttogá a titkár úr. — Legyen szives, kérem, legalább azt a nagy lámpát eloltani, mely Ő Eminenciája szemét bántja.

A lámpás rögtön eloltatván, L. úr egymásután szebbnél-szebb remekművű ezüst és arany templomi edényeket, kelyheket és egyéb tárgyakat rakott az érsek elé, ki kezét folyton szemé elé tartván, úgy tett, mintha ötlet semmi sem érdekelné. «Fatte voi!» (Tegyetek, a mit akartok), mondá többnyire, mire a titkár úr egyet-mást kiválasztván, a tárgy árát kérdezte. L. úr nagyon jutányos árakat szabott, mire az érsek mindig csak azt mondogatta hogy: «Fatte voi!»

A templomi edények után a gyűrűkre a mellékesekre került a sor és L. úr nagy öröme Ő Eminenciája ezek kiválasztását is teljesen a titkár úrra bízta. Végre a titkár azt a kérdést

intézte urához, vajon megengedi-e, hogy a megvásárolt holmikát a hintón az érseki palotába szállíthassa.

«Fatte voi!» — volt a felelet.

Ekkor a titkár a megvásárolt holmikát L. úr segítségével a szomszéd útca sarkán álló hintóba vitte. Mire visszatért, az érsek a bársony karszékekben elaludt.

— A világért se keltsük fel, — suttogá a titkár; — tíz-tizenöt percz múlva fel szokott ébredni. Addig a kocsival visszajövök. Legyen gondja rá, hogy Ő Eminenciáját senki se zavarja.

— Egy lelket sem bocsátok a boltba. A viszontlátásig!

L. úr egy lámpa kivételével a többi mind lecsavarta, hogy a világosság az alvó érsek szemét ne bántsa. Furcsa ember lehet Ő Eminenciája, gondolta magában L. úr, midőn az alvó érsek selyem ruháján alul kilátzó lábán durva faczipót vett észre. Valószínűleg a meztelábosok szeretéhez tartozott s azóta folyton faczipót visel.

Az előre jelzett 10—15 perczből már egy óra is bőven kitélt a nélkül, hogy a titkár úr visszatért, vagy pedig Ő Eminenciája álmából fölébredt volna.

L. úr fejében mindenféle furcsa gondolatok támadtak. De nem, hiszen itt az érsek, a titkár úr pedig valahol késik; ki tudja, valami kis kaland?... Az ember mindig csak ember marad.

Ejfel felé járt már az idő, mikor L. úr, ki azóta tán százszor is leste a bolt ajtajánál a titkár urat és az érsek hintáját, egyik segédjét megpillantotta.

— Ugyan, kérem, — kezdé L. úr kissé bágyadt hangon, — siessen az érseki palotába és kérdezze meg a kapust, nem tudja-e, hova lett az X. érsek titkárja. De okosan, minden feltűnés nélkül.

Tíz percz múlva a segéd azzal az üzenettel tért vissza, hogy az álmól fölvert kapus semmiféle X. érsekről és érseki titkárról nem tud semmit. Az érsek hintája ma egész nap nem hagyta el a palotát s így azon senki sem járhatott.

— Badar beszéd! — kiáltá L. úr; — hiszen az érsek itt a boltban alszik, a titkár pedig a hintóval szintén innen ment el. Valószínűleg titkolják az érsek itt létét. Ime itt az érsek. Csak lassan, hogy fel ne ébredjen.

Alig hogy a segéd az alvó érseket megpillantotta, oly hangos hahotára fakadt, hogy L. úr ijedtében majdnem hanyatt esett.

— Hiszen ez a san-felicei félszű koldus, Ralza Antonio! — kiáltá a segéd.

— Fatte voi! — dörmögé az ál-érsek szeméit dörzsölve.

A tüstént előhívott rendőrhivatalnok a segéd állítását tökéletesen igazolván, kérdőre fogták Antoniót; de minden kéressel és fenyegetéssel sem tudtak belőle egyebet kivenni a folyton hangoztatott «Fatte voi»-nál.

L. úrnak 300 ezer scudi értékű holmija nyomtalanul elveszett a nélkül, hogy valaha az ügyes csalónak nyomára akadhattak volna. Azóta L. többé nem áhítozik rendjelekre.

FRANCZIAORSZÁG ÚJABBKORI TÖRTÉNETÉBŐL.*

I.
A királyság visszaállítása.

Napoleon örökre elhagyta dicsőségének, küzdelmeinek színhelyét, Franciaországot. XVIII. Lajos hosszú száműzetéséből haza tért, hogy elfoglalja atyáinak trónját. Egy királyi rendelet új választásokat tűzött ki, egyszersmind a képviselővé választhatóság idejét 40 évről 25 évre korra szállította alá, a választóképességet pedig harmincz évről huszonegy évre. Ugyanezok a képviselők száma 250-ról 402-re emeltetett s a párii mőtőltség öröklővé tétetett.

XVIII. Lajos el a volt tökélye a szigorú alkotmányosság utjain haladni, s hogy a kibékülést

teljessé tegye, általános amnestiát hirdetett ki. De mindamellett voltak a császárság szereplő egyénéi közt olyanok is, a kikre elutasíthatlan politikai érdekekből nem látták tanácsosnak a megkegyelmezést kiterjeszteni. Már 1815 július hó 24-én két hivatalos jegyzékben tették közzé 18 oly egyén nevét kiknek haditörvényszék elé állítása elhatározott dolog volt, ezek közt Ney, Grouchy, Bertrand, Drouot, Cambroinne, Labadoyère, s 38 oly nevet, melyeknek viselői Páris elhagyására utasítottak, a Napoleonon visszaterését és száz napi uralmát előkészítő mozgalomban való részvételük miatt.

Párisnak a szövetségesek által való elfoglalása alkalmat adott a poroszoknak arra, hogy a székvárosra száz millió hadikárpótlást rójanak; s utána kezdetét vette a nyilvános gyűjtemények megszerzése. A múzeumok igazgatói tiltakoztak ugyan, s talán a királynak sikerült volna is a Franciaország részére szerződésekkal biztosított műrekeknél háborítatlan birását kieszközölni, de Talleyrand lebeszélte a királyt. «Hagyjuk a poroszokat, hadd gyalázzák meg magukat» szölte, s a szobrokat és festményeket a németek egymásután huzolták el Franciaországból.

A nagy hős tragikus bukása a fékevesztett szenvedélyeknek egész rajait szabadítottá fel a vidéken is. A régóta visszafojtott boszú véres áldozatokat követelt. Avignonban aug. 2-án Brune marsallt meggyilkolták. Miután katonáival feltűzette a fehér kordárdát, a királyi kormány titlevelével ellátva ép azon reggel érkezett meg Avignonba, de fölsímték, s az ingerült tömeg vadallati dühvel rohanta meg. Hiába vetette magát közbe a préfet és a maire; kocsiját megállították, őt magát szobájában földre tiporták s golyót löttek agyába. Azután elhíresztelték, hogy maga lötte föbe magát. De ezzel még nem elégtételt a gyilkosok boszúszomjukat. Föltörték áldozatuknak koporsó ját is s holttestét a Rhöne folyóba vetették. Ötveneg csak két év múlva jött nyomára férje maradványainak.

Talleyrand és Fouché minisztereket Richelieu váltotta fel a kormányon, egy buzgó royalista. Az üldözések a császár pártbívali és a királygyilkosok ellen fokozott buzgalommal folytak, bár többeknek sikerült megmenekedni. Labadoyère-t, Napoleon tábornokát egy rendőrnök azon pillanatban tartóztatta le, midőn nejétől búcsút akart venni. Augustus első napjaira volt a hadi tanács ideje. Az «Indépendant» című lap, mely védelmére kelt, betiltatott, de Labadoyère maga is nemesen védte magát. «Csalatkozhattam, — úgymond, — Franciaország valódi érdekei felül; a dicső emlékek, hő honszerelmem, ábrándjaim tévútra vezettek, de még áldozataim nagysága is, melyeket a legdrágább kötelekkel megtérítésével hoztam, azt bizonyítja, hogy magamtartásomban nem volt személyes érdek. Kijelentem, hogy nem vettem részt semmi celszövénnyben, mely Napoleon visszatérését megelőzte; többet mondok: bizton hiszem állíthatni, hogy nem is volt oly összeesküvés, melynek célja lett volna őt Elba szigetére visszahozni.» Mind hiába: Labadoyère bűnösnek mondatott ki, s neje hiába vette magát a király lábái elé. «Ismerem ön és családja érzelmeit, asszonyon, — szölte a király, — soha sem esett oly fájón egy kérelem megtagadása.» Aug. 19-én halt meg az ifjú tábornok, miután maga vezényelte katonáit maga ellen a tüzelésre.

Öt hét múlva a Faucher ikerpár bűnhődte meg az Elba szigetére visszaterés alkalmával. Napoleonnak tett szolgálatait. Az orleansi törvényszék pedig Lavalette-et ítélte halálra.

De a legrokonszenvesebb áldozat Ney tábornok volt, kit aug. 5-én fogtak el egy barátjánál, kinél rejtőzött. Egy butoradarabon feledett ritka fegyver árulta el. «Több bajt okoz nekünk el fogatásával, — mondta állítólag XVIII. Lajos, — mint bármi egyébbel.»

A Páris kapitulációjánál jelen volt szövetséges hatalmak egyike sem kívánt közbelépni a vádolt érdekében, ki hozzájuk folyamodott. A párii kamra volt hivatala felette itélni. 139 szavazattal kimondta rá a bűnöst; de az ifjú Broglie herceg lelke egész erejével kelt védelmére, hangsúlyozva, hogy ha egy forradalom olyképen diadalmasodik, hogy bizonyos törvényes állapotot terem, ebből önként folyik az annak létrehozásánál közrejáró cselekvények

BRUNE MARSALL MEGGYILKOLTATÁSA.

büntetőségének elévülése. Daczára e teljesen elfogadható védelemnek, 139 szavazattal mérték rá Neyre a halálbüntetést.

Az ítéletet decz. 7-én reggeli két órakor hirdették ki. Pár órával később Ney tábornok, elchिंगeni és moszkvai herceg, bakói előtt állt. Mikor az ítélet felolvasásánál a jegyző cizemét sorolta elő, közbeveté: «Mondja csak úgy: Michel Ney és nem sokára egy maroknyi por.» Hosszasan bucsuzott el nejétől és gyermekeitől s vigasztalta nejét, ki több ízben elajult. Hogy a szomorú búcsú fájdalmán könnyítsen, tette magát, mintha biznék a kegyelemben. Neje a Tuileriákba rohant; késő volt, megtagadták tőle az audienciát, mely «tárgyalanná vált», minthogy férjének kioltotta már életét a gyilkos sörtez. «Katonák, szívemre czelezzatok!» volt Ney utolsó szava.

Eközben Lavalette kegyelmi kérvényét is visszautasították, pedig ő, ki az első restauráció idejében nem viselt közhivatalt, nem volt esküszög, midőn Napoleon szolgált. Az ő nejének rimánkodásai is haszalanok voltak, neki is a katonák golyójától kellett volna meghalnia, de barátai elősegítették szökését.

Decz. 20-án ugyanis Lavalette felesége öt óra tájt hordszekén jött a Conciergeriebe, hogy szokása szerint férjével ebédeljen. Leánya és öreg szobalánya voltak kíséretében. Hét órakor neje ruhájában, leánya vállára támaszkodva, arcát kendőjébe rejtve, mintha könnyeit tartaná, az elítelt kijutott börtönéből, a hordszekébe lépett, és sikerült elmenekülnie. Tizenöt napig rejtőzött a külügyminiszterium palotájában, végre egy angol tiszt keresztül segítette Franciaország határára.

Az ultrák haragja oly nagy volt Lavalette szökése miatt, hogy még a szelidebbek is csak ilyen hangon beszéltek az atyja szökését elősegítő Lavalette kisasszonyról: «a gonosz teremtetés!» A szegény gyermek nem maradhatott meg a kolostor falai közt sem, hol nevedek; több család azzal fenyegetőzött, hogy ez esetben kivessék gyermekeiket onnan.

Most Decazes állt a kormány élére, de helyzete nem sok tartósságot ígért a meggyengült többség s a megszaporodott baloldal közt. Az idők változásait mi sem jellemezte meglepőbben, mint hogy a XVI. Lajos halálát megszavazó képviselők egyik legismertebbjét, a konvent egykori vezérferfiát, Gregoire püspököt Grenoble 1819 szept. 11-én a kamarába küldte. Európa hangulatában általában nevezetes fordulat állt be. Demokratikus mozgalmak voltak észlelhetők Angliában, Németországban, hol a nemzeti ügy elárulásával vádolt Kotzebue drámáiról Sand Károly töre szíven sújtotta 1819 márcz. hó 28-án, s tetteit a fanatizmus eme szavaival kísérte: «Hálát adok neked, oh Istenem, hogy e cselekedetét véghez vinnem engedted!»

A radikális programja Párisban sem késett véres tettekben hozni meg gyümölcsét. 1820 február 13-án este futó tűzként terjedt el Párisban a hír, hogy Berry herceget, abban a pillanatban, midőn nejét az operából fogatáig kísérve, a színházba visszafordult, egy orgyilkos kése leszúrta. A hercegnő meghallván sebesült férje segélykiáltását, kirohant kocsijából. Csak néhány hónappal azelőtt adott életet egy lánykának, s most újra anyai örömei elé nézett. De az öröm gyzásra vált; férjének már csak vonagló testét szoríthatta karjai közé.

A sebesült állapota első tekintetre is reménytelennek látszott. Halálós ágyánál a legképtele-

nebb hírek keltek szárnyra; Decazes minisztert is gyanúsították a gyilkosságban való bűnrészséggel, de a letartóztatott tettes, Louvel minden vallomást megtagadott s elhallgatta büntársait. A herceg elhaló hangon rebegett búcsút a körülállóknak s kegyelmet kért a királytól a gyilkos számára. XVIII. Lajos maga zárta le szeméit unokaöccsének, kit szeretett fiának hívni, míg a hercegné kétségbeesésében majdnem esztét veszve, arra kérte a királyt, hogy Sziciliába visszatérhessen.

A merénylet hire óriási vihart támasztott a kamarákban is. Clausel de Coussergues, vakbuzgó királypárti, gyzásra öltözve rohant a szöszékre, s egyenesen Decazes miniszterre szözte vádját a borzasztó tett miatt. Ugyane gyanújának adott kifejezést, habár mérsékeltabb szavakkal, de a Bourdonnaye is.

Ez első összeesküvést nyomon követte több más. Az áldozat temetése, valamint Louvel kivégzése is komoly utcazi zavargásokra szolgált ürügyül, mely alkalommal egy Lallemand nevű ifjú jogászt megölték. Majd egy honapartista tiszték és ifjú demokráták által szözt titkos összeesküvésnek is nyomára jöttek, melynek fölfedezése szintén tömeges letartóztatásokat vont maga után. És Páris példáját a vidék is követte; Belfort, Colmar, Toulon, Saumur, Nantes forrongtak s kitörésre készültek. Alig három év alatt nyolcz komoly összeesküvés fenyegette a királyságot. A forradalmak szele kezdték mindenütt lengedezni.

Hasonló arányban szaporodtak a politikai perek is. Bérangez merész dalaiért már két ízben szenvedett büntetést, s Benjamin Constantot is üldözöbe vette a hatalom. Mindez nem riasztotta vissza Manuel baloldali képviselőt, hogy az 1823 február 26-iki ülésen éles szavakkal ne támadja a kormányt Spanyolországgal szemben követett politikájáért, hol a VII. Ferdinánd ellen feltámadt spanyolok leverésére az államok legitim függetlenesség elvének megsértésével beavatkozott. Manuel szavait nagy visszataszítással hallgatták, az egész kizárását követelje. De Manuel rendíthetetlenül maradt a szószéken, s távozta az utczán összegyűlt néptömeg zajosan üdvözölte, úgy hogy a Tuileriák riaszatát be kellett zárni.

Daczára Royer-Collard ékeszóló védelmének, a következő ülésen mégis szótöbbséggel keresztülment Manuel kizáratása az ülésszak tartamára. Ekkor azonban a képviselő ellenszögelt. «Kijelentem, — szölte, — hogy senkinek sem ismerem itt el azt a jogát, hogy engem vádoljon vagy elítéljen. Tisztelem a hatóságot, de még jobban tiszteltem a törvényt, mely azt létrehozta; s nem ismerem el semmi hatalmát azon percztől fogva, melytől e törvény ellenére oly jogokat bitorol, melyekkel az nem ruházta fel.»

A következő nap Manuel újra megjelent az ülésen. Az elnök tiltakozott jelenléte ellen s felfüggesztette az ülést, azon kijelentéssel, hogy gondoskodni fog arról, hogy a kamara határozatának érvényét se-

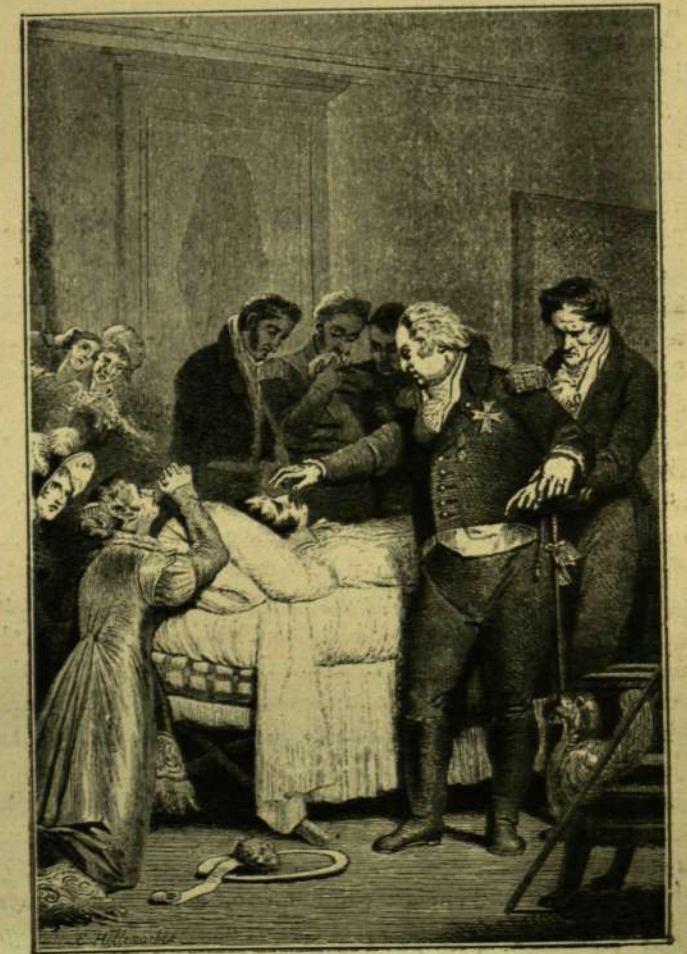
rezzen. De Manuel még sem mozdult helyéről. «Elnök úr, — kiáltott, — megmondtam tegnap, hogy csak az erőszaknak engedek, s szavamát meg fogom tartani.» Ekkor a többség elhagyta a termet, s miután a teremörök hiába figyelmeztették Manuelt a távozásra, egy szakasz nemzetőr lépett be. A szakaszvezető Manuelhez lépett s ismét felszólította a távozásra, mikor amaz mégsem engedelmeskedett, fölívta katonáit, hogy erőszakkal huzolják el. Amde a nemzetörség nem mozdult, s a képviselők helyeslésben törtek ki. Végre egy szakasz csendőr jelent meg a küszöbön, s parancsnokuk karján ragadva meg Manuelt, magával huzolta kocsijáig.

XVIII. Lajos a súlyosabb válságoktól megmentette halálá, mely 1824 szept. 16-án következett be. Öreg és beteg volt már; de utolsó pillanataig a királyság régi fényével vette magát körül. Pár évvel előbb Barbé-Marboist fogadván szobájában, előtte s szavakkal mutatott ágyára: «Fivérem nem fog ebben az ágyban meghalni.» Ielke erősen érezhette az idők válságainak közeledését, a királyság tekintélyének végképeni le hanyatlását Franciaországban. Úgy is volt. Úgy közvetlen elődjei, mint utódai közt ő volt az egyetlen, a kinek a Gondviselés megengedte, hogy ősei palotájában haljon meg csendesen.

A TENGER HIÉNÁI.

Észak-Amerika délnyugati tengerpartján, hol a legtöbb hajótörés szokott előfordulni, a lakosság nagyobb része üzletszerűleg a partra vetett hajóroncsok és portékkák összeszedésével foglalkozik. Igaz ugyan, hogy a part hosszában felállított világító tornyok az üzletet némileg megnehezítették, de azért a véletlenül elveszett vagy szándékosan tönkre juttatott hajók száma még mindig igen nagy. Egyes lelketlen hajótulajdonosok külön e czélra szerződött kapitányok által óriási összeg erejéig biztosított járműveiket Florida tengerpartján zátonyra juttatják, mikor aztán a bracker-eknek elnevezett tengeri hiénák a kivetett hordókat és csomókat kézre kerítik. A legértékesebb tárgyat a durva vízszobba csomagolt gyapot képezi, melynek átázott kötegei egyenként hatvan forintot kelnek el.

Mihelyt egy gyapottal megrakott hajó elmerült, a parti lakosok apraja-nagja a dagályt lesi, mely aztán a hordókat és csomagokat a partra dobja. Mahagoni vagy spanyol czebrusfa darabok szintén nagy kelendőségnek örvendenek, és nem egy parti

XVIII. LAJOS KIRÁLY BERRY HERCEG HALÁLÓS ÁGYÁNÁL.

lakos házában egész burzozta elmerült hajók felszereléséből került ki.

Az Egyesült-Államok kormánya évenként és fejenként nyolc markot szed a parti lakosoktól, kik a gazdátlan portékák kihalászával foglalkoznak. Ámde ezen adót csak kevesen fizetik, a túlnyomó többség a partőrökkel egyetértően, engedély nélkül úzi a jövedelmes mesterséget. Oly eset is fordult elő, midőn a készakarra zátonyra vitt hajók tulajdonosai külön e célra felállított emberek által a tengerből kifogott rakományt a brackerektől, vagyis tengeri hienáktól megveszik és alkalmilag valamely távolabb fekvő kikötőben ismét eladják.

Midőn 1890-ben a Ward-féle társulat «Alexandria» nevű gőzöse elmerült, a tengerpart hosszában mindenütt varrógépek, zongorák, orvosi szerek és mindenféle kereskedelmi cikkek oly mennyiségben voltak felhalmozva, hogy össze nem bírták szedni, s nagyobb részét a következő dagály ismét a vízbe sodorta. Ennél értékesebb és nagyobb préda Florida tengerihíjának még nem jutott.

GRÓF SCHMIDEGG KÁLMÁN
48-49-IKI HONVÉD HUSZÁR-
SZÁZADOS.

Emlék a szabadságharcból.

Az 1848/49-iki magyar sereg fővezére, Görgei Arthur tábornok katonai kíséretében, segéd- vagy parancsörtszti szolgálót tenni nem volt valami könnyű dolog. Azt nem is tekintve, hogy a nagy főhadiszállás teendői menetelés vagy táborozás közben az ember testi és szellemi erejét teljesen elfoglalták, Görgei katonai kísérete — egy-két tiszt kivételével, kiknek a vezérkari főnök körül kellett maradniok — a harctéren is szerepelt. Itt aztán a legborzasztóbb golyózáporban, vagy a lovassági roham idegfeszítő robajában Görgei éles szemét semmi sem kerülte el, és ugyancsak egész embernek kellett lennie, a ki helyét ott teljesen betöltötte. A fővezér kísérete leginkább fiatal huszártisztekből állott, kiktől Görgei megkivánta, hogy parancsait pontosan és gyorsan teljesítsék. Nem is tudunk rá esetet, hogy közülük valaki be nem vált volna, sőt nem egyszer oly tisztet lelkesítő példája és hősies tartása, mint Duka Tivadar, gr. Batthyány László, gróf Eszterházy Mihály, gr. Schmidegg Kálmán, Hanzenheim József, báró Sennyey Lajos, stb. a már ingadozó csapatok tetteirejét újból föléleszté.

Gróf Schmidegg Kálmán német eredetű, de azért minden ízében magyar érzelmű főúri család ivadéka volt, melynek birtokai Fehér- és Sömogyemegében feküdtek. Gróf Schmidegg már a schwechati visszavonulás után Görgei vezérkarába került, a Sándor nagyherceg nevével viselő cs. kir. huszárezredből. Görgei katonai kíséretében az egész hadjárat alatt mint parancsörtszti tüngett ki magát. Egy ízben súlyosan meg is sebesült, de felgyógyulása után ismét szolgálatra jelentkezett. Schmidegg Kálmán volt azon három hadi követ egyike, kiket Görgei az Aradon tartott haditanács határozata nyomán megindítandó béke-alkudozások céljából Rüdiger

orosz tábornokhoz küldött. Szőlősnél ő is hadi fogságba jutván, Nagy-Váradra kísértetett. Ott Csányi László 1849-ki közlekedési miniszterrel akart találkozni, ki mint gyámja vagyonát kezelte. A magyar kormánynak Budapestre Szedre való elköltözése előtt Csányi a leginkább készpénzből álló vagyon aranyokban oly czéliből vette magához, hogy alkalmilag gyámoltjának átadhassa. Ámde Csányi nem találkozhatott többé Schmideggel, mivel maga is fogságba került. Mikor aztán Csányi Lászlót Gyuláról, illetőleg Nagy-Váradról Aradra, onnan pedig Budapestre kísérték, Schmidegg Kálmán sok ezer forintra rúgó vagyonát elvesztv. Paskievics herceg emlékirataiban határozottan tiltakozik azon feltevés ellen, mintha a pénz Nagy-Váradon orosz kézre jutott volna.

GRÓF SCHMIDEGG KÁLMÁN 1848/49-IKI HONVÉD HUSZÁR-SZÁZADOS.

Schmidegg Kálmán Nagy-Váradról orosz útlevelell ellátva külföldre menekülvén, sokáig Londonban és Párisban lakott. 1853-ban a kárácsonyi ünnepek alatt gr. Andrássy Gyula, Szemere Bertalan, Klapka György, Duka Tivadar és többen Schmidegg Kálmán párisi lakásán találkoztak. A száműzött hős 1855-ben Párisban hunyt el, hol hamvai mai napig is nyugsznak. Végnapjaiban gróf Andrássy Aladár volt mellette. Az elhunyt vitéz huszárnak Párisban, a száműzetés alatt fölvetett arczképét Duka Tivadar (ki Schmidegg Kálmánnal együtt Görgei főhadiszállásán mint segédtszti szolgált) küldte be lapunknak.

Schmidegg Kálmán parancsörtszti és segédtszti bajtársai közül mostanában még csak Duka Tivadar (angol alezredes törzserős Londonban), gróf Andrássy Aladár, Hanzenheim József (nyugalmozott cs. kir. tábornok Szébenben) és gróf Esterházy Mihály (Pozsonyban) vannak életben.

Régi honvéd.

EGYVELEG.

* Ország hírlap nélkül. A földgömb művelt államai között csak egyetlen egy van, a hol hírlap nem jelenik meg. Ez a kis, 60 km. hosszú és 50 km. széles Andorra köztársaság, a pyrenéi hegység déli lejtőjén, Franciaország védnöksége alatt.

* London város területe 1766 négyzetkilométer, az utána következő nagyvárosoké azonban sokkal csekélyebb, így Manchesteré 171, Leedsé 86, Birminghamé 33, Liverpoolé 21. Megjegyzendő, hogy azért ez utóbbi kis területen 600.000-nél több ember lakik együtt.

* Papírból már vitorlavásznat is készítenek, mint a «Marine Record» írja. Óriás papírlapokat ragasztanak egymásra s aztán a papírétegeket erős nyomással összepréselik. Az így készült vitorlák nagyon könnyűk, rugalmasok, vízállók és igen tartósak.

* A biblia jelenleg megközelítő számítások szerint 200 milliónál több példányban van elterjedve a földgömbön, természetesen különböző nyelveken.

* Franciaországnak a belső vármok évenként átlag 316-318 millió frankot jövedelmeznek, mely összegből magára Páris városára 151 millió frank esik, míg a többi 151 község közt oszlik meg. Az összes vármjövdelemnek csaknem a fele italok és egyéb folyadékok után folyt be. A lakosság közül fejenként Párisban 63 frank 23 centime, egyebütt pedig átlag 24 frank 54 centime vámlétek esik; részletesebb kimutatás szerint azonban az illeték 17 nagyvárosban nem haladja meg az átlagot, míg a többi községek kétharmadában 5 frankig száll le fejenként.

* Milyen hideg van a levegői magasságokban? Pár hónappal ezelőtt légkömbökre erősítve olyan meleg-, légnomás- és magasságmérőket bocsátottak föl a levegőbe, a melyek maguktól szabályozódnak. Az egyik légkömb, a Cirrus, 16,325 méter magasságból szállt vissza a földre és 52 foknyi hideget mutatott, míg a másik 18,500 méternyi magasságból 67 foknyi hideget jelezve szállt alá.

* A kámfort Európa legnagyobb része Japánból és Formosa szigetéről kapja. Évenként Japán 3 millió, Formosa pedig 1 millió kgramm kámfort ad el külföldre. Kínában is vannak kámforta-erdők, de ott a kámfort még nem kivitték. Az érdekes kámforta-erdők különösen úsan tenyészik Japánban, hol 50 méter magasra is megnő s 12 méter kerületű vastagságot is elér. A kámfort úgy készítik, hogy a fájának a törzsét, galaját és gyökereit forgácsokká aprózzák s a forgácsot vízbe rakva, nagy vas fazekakban főzik, melyeket rizzszalmával bélelt nagy fedőkkel borítanak le; a forró vízből fölszálló kámfort a rizzszalmára rakódik s ott megsűrűsödik.

* A víz ára. Nápolyban közelebb nagy igazgatóságot kellett a vízvezetési igazgatóságnak az az eljárása, hogy a víz árát 10 centimel fölemelte, vagyis egy-egy köbméternyi vizért az eddigi 35 centime helyett 45 centimet akar szedni. Olaszország más városaiban, nevezetesen Genuában, Milanóban, Firenzében és Turinban 15-35 centime közt ingadozik egy köbméter víz ára, míg Rómában csak 7-15 centime ugyanannyi. De a jó nápolyi bele nyugodhatnak a sorsukba, ha megtudják, hogy az Egyesült-Államoknak mintegy 800 városában átlag 70 centimeot kell fizetni egy köbméter vízvezetési vízért.

* A «Vilmos császár-csatorna» igen nyereséges vállalatnak kezd bizonyítani. A megnyitás utáni első héten 516 gőzös és vitorlás hajó ment át rajta. 28,082 tonnányi teherrel, pedig tudni való, hogy csak 4-5 méternyi merülési hajókat eresztenek át rajta. Ezek a hajók átmeneteli és vontatási díj fejében 15,108 frankot fizettek.

AZ ÜNNEPLŐ KÖZÖNSÉG A TORNACSARNOK ELŐTT.

A BONYHÁDI EVANG. ALGYMNÁZIUM.

A BONYHÁDI EVANG. ALGYMNÁZIUM NEGYEDSZÁZADOS ÜNNEPE.

Tolnamegyében, az itt nagy számmal levő magyarérmű, de nemetajku lakosság közt, nagyfontosságú missziót teljesít már e század eleje óta a tolna-baranya-somogyi ág. hitv. evang. egyházmege által fenntartott algymnázium. Magyarosít s a magyarosítást különösen a legújabb időkben meglepő sikerrel végzi. Teljesen méltó ez intézet arra, hogy a nagy közönség figyelmét magára vonja s elrejtőző szerénységében áldásos működését elismerés kísérvé.

Ez iskola még 1806-ban létesült Tolna-Szent-Lőrinczen, e tősgyökeres magyar községben, Nagy István szentlőrinczi ev. lelkes és dunnántuli egyházkerületi püspök kezdeményezéséből, a közönség és Szent-Lőrincz áldozatkészségével. Ez iskolának Szent-Lőrinczen fennállása idejében sok éven át híres tanára volt Lehr András, Lőrinczi Lehr Zsigmond és Lehr Albert atya. A sok jeles közt itt tanult Petőfi (1831/2 és 1832/3-ban) és barátja dr. Süss István, Zsivora György a nagy emberbarát és az európai hírvébéző dr. Balassa János. Lehr András után, ki később Sopronba hívatott tanárnak, tanították még az iskolában Ritter Károly, Láng Frigyes, Lehr Albert, Támer János, Wieszner Boldizsár, stb.

1870-ben az algymnázium Lőrinczről Bonyhádra helyeztetett át, s azóta ott, hol egykor oly ritka volt a magyar szó, mint a fehér holló, meglepő sikerrel hódít honi nyelvünk s a jó sváb sógorok büszkén verik a mellüket, hogy ők bizony nyelvben is magyarok már. S e magyarosításnak itt köztünk legelső tényezője a bonyhádi ev. algymnázium s annak hazafias tanári kara: Gyalog István, Marhauser Imre, Kirchner Károly, Forberger László, Beke Andor és Faik Henrik.

Iskolánkat dícséri nemcsak magyarosító szelése s a tanári kar szakavatottsága, hanem a fenntartó testület áldozatkészsége is. Az összes esperességi gyülekezetek, lelkesek és tanítók évenkénti illetékkel, egyesek pedig részint alapítványokkal, részint adakozásukkal járultak és járulnak az intézet fenntartásához. Örök hálával jegyzi fel iskolánk egy-jétékony Zsivora, Káldy, Borbély, Szeicseny, Karsay, Nádósy és Fördös, stb. nevét. Ezekhez csatlakozik az egyházkerület

évenkénti 63 forintjával. A már tetemes összegre nőtt tőke ez idő szerint 40,000 forint; az állam is ad az intézetnek évenként 2000 frtot, Tolnamegye ad a jövő évben ezredévi adományul 50,000 frtot. A tápintézet tőkéje 16,000 forint, a tanári nyugdíjalapé tízezerhatszáz frt; ezen kívül van többféle (Fördös, Balogh- és Petőfi-) stipendium. A tornacsarnok 8000 frtba került. A most emelt új iskolapületben a kellő számú termek és szertárakon kívül még három tanár számára is van négy-négy szobából álló szép lakás.

A fenntartó testület mindent megtett és megtesz arra nézve, hogy autonómikus alapon a törvény követelményeinek és a mai kor szükségének teljesen megfeleljen a virágzó iskola. Az új építkezésre s teljes felszerelésre huszonezer forintot költött. Az iskola udvara egy kataszteri hold nagyságú, s gyönyörű fás kert van vele kapcsolatban, mely az ifjúságnak egészséges tanuló- és mulatóhelye. Meg kell említenem, hogy az iskola tápintézettel meg összekötte, melyben csekély összegért jó ellátást kapnak a tanulók. A mostani tanártestület tagjai közül különös érdemeket szereztek az intézet fölvirágztatása körül Marhauser Imre, ki éveken át volt igazgató, és az ő helyére lépett mostani igazgató, Gyalog István. Az igazgató-ság régi protestáns szokás szerint, az itt még ma is sorra jár a tanárok közt, időnkénti választás alapján.

Bonyhádnak szép vidéke és egészséges, jó levegője van. A német fiú itt megtanulja a magyar, a magyar pedig a német nyelvet.

Folyó évi június 24-én és 25-én ünnepelték meg a bonyhádi algymnáziumnak Sár-Szent-Lőrinczről 25 évvel ezelőtt Bonyhádra történt áthelyezését. A negyedszázados ünnepet az évszázó ünnepel kapcsolatták egybe.

Közelről és távolból fényes gyülekezet sereglett össze Bonyhádra e napokra. Ott voltak a gyülekezetek: Percel Dezső belügyminiszter, Zsilinszky Mihály közoktatásügyi miniszteri államtitkár a kormány képviselőjében, Percel Gyula, Nádósy Kálmán esperességi felügyelő, Bauer Adolf főesperes, Támer, Sántha, Gráf, Guggenberger, Wieszner, Thomka, stb. lelkesek, Dóry Pál, Madarasi Elemér, Toth Ödön, Gombos, Fördös Vilmos, dr. Láng Frigyes, dr. Moldoványi István, Kurez Vilmos, Thiringer stb. urak s a volt tanítványok közül számosan. Ju-

nus 24-én a rajzkiállítás megzemlése után a dísztorozás következett, melyet Forberger tanár kiváló szakavatottsággal vezetett. A tornacsarnok előtt fölállott vendégereget és ifjúságot Forberger tanár fényképi fölvetéssel örökíté meg e nap emlékére. Utána a zene- és szavlati előadás keltett tetszést. Másnap folyt le a főünnep, isentisztelettel, melyen az imát Marhauser tanár, az egyházi beszédet Támer alesperes tartotta. Ezt követte a lefolyt 25 év történetének ismertetése Beke Andor tanártól. Sántha Károly alkalmi ódáját Faik Henrik tanár szavalt. Ezután az igazgató záróbeszéde, az ösztöndíjak kiosztása és a Himnusz elenékése következett. Végül Zsilinszky államtitkár tartott nagy hatású, magvas beszédet, kiemelve, hogy a lefolyt ünnep nem csupán Bonyhádnak és az intézetnek örömmünnepe, hanem örömmünnepe minden magyar embernek, a magyar műveltség minden lelkes hívének; az iskolát biztosította a kormány jóakarattal támogatásáról, s annak, mint a mely nemzeti missziót teljesít, fényes jövőt jósolt. Zajos eljenzés és taps kísérvé a beszédet. Az ünnepélyt 150 terítéku lakoma követte.

Sántha Károly.

AZ ÁLLATKERTBŐL.

Budapest egyik legérdekesebb látványlójája a városliget szomszédságában elterülő állatkert, melyet nemcsak a fővárosi közönség látogat nagy előszeretettel, hanem a vidéki felrándulók is ritkán mulasztanak el meglátogatni.

Az állatkert fellállításának eszméje 1857-ben merült fel először, s annak létesítésében különösen Kubinyi Ágost és Gerenday József buzgólkodtak. Midőn pedig az eszmét Xantus János, dr. Szabó József és Frivaldszky János is magukévá tették, annyira haladt az ügy, hogy 1865-ben sok fáradozás után megalakult a részvénytársaság, melynek czéljaira a főváros átengedte a jelenlegi 32 holdnyi területet, a buzgó Gerenday József pedig mintegy 70 állatfajt gyűjtött össze közadakozás útján; a szükséges épületek fölemeltettek s az állatkert 1866 augusztus havában ünnepélyesen megnyitották.

Az állatkert ügyei azonban jó darabig, a kezdet nehézségei s egyéb körülmények miatt nagyon szomoruan állottak, mignem végre a részvénytársulat átalakult állat- és növényhonosító társasággá, s a mi fő, sikerült igazgatónak megnyerni Serák Károlyt, a ki rendkívüli erélyével és rátermettségével oda vitte a dolgot, hogy a már-már bukás szélén állott állatkert ez idő szerint 180.000 frt tiszta vagyonnal rendelkezik s a legelőkelőbb külföldi enemű intézetekkel egy színvonalon áll.

Szerencse volt különben az is, hogy az állatkertnek több buzgó és lelkes pártfogója akadt, kik közül különösen József főherceg és Sennyey Andor magaslanak ki, azokivül pedig a kormány és a főváros is bőven éreztetik az intézettel jó indulatokat.

Ezuttal képekbem mutatjuk be az állatkert néhány nevezetesebb lakóját a — sok közül.

Ott van mindjárt a bejáratnál nem messze egy csodálatos állat, a hangyász. A különös jószág, jókora juhász kutya nagyságú, hatalmas bozontos szőrrel fedve. Az arczorra rendkívül hosszú s olyan forma mint valami kályhaszó. Ennek a végén van a parányi kis száj, melyből azonban félméter hosszúságu nyelvet tud a hangyász ki-nyújtani. Itt ugyan nem igen nyujtogatja, hanem ottthon, hazájában, Braziliában, hol a hangyáknak, természetesen halálos ellensége. Azok bolyaiba dugdosza ott azt a hosszú, ragacsos nyelvet s a rá tapadó állatkákat szépen beszopogatja.

A másik rajzunkon egy óriás kigyó látható, a mint két felvigyázó emeli. Jó emelint két embernek is, pedig még nőhet. Ez a roppant kigyó nem mérges, hanem szörnyű erős, úgy, hogy nagy, izmos állatok is képesen agyon szoritani, ha egyszer rájuk csavarodhatnak. Máskülönben igen lusta, békés állat s ha egyszer jóllakhatott, vajmi keveset törődik tovább a világ sorjával s naphosszat is elheverész mozdulatlanul. A hideget azonban teljességgel nem szereti s így fogságában mihelyt egy kicsit hűvösödik az idő, mindjárt futeni kell rá, mint valami érzékeny, forró földövi gyenge növényre.

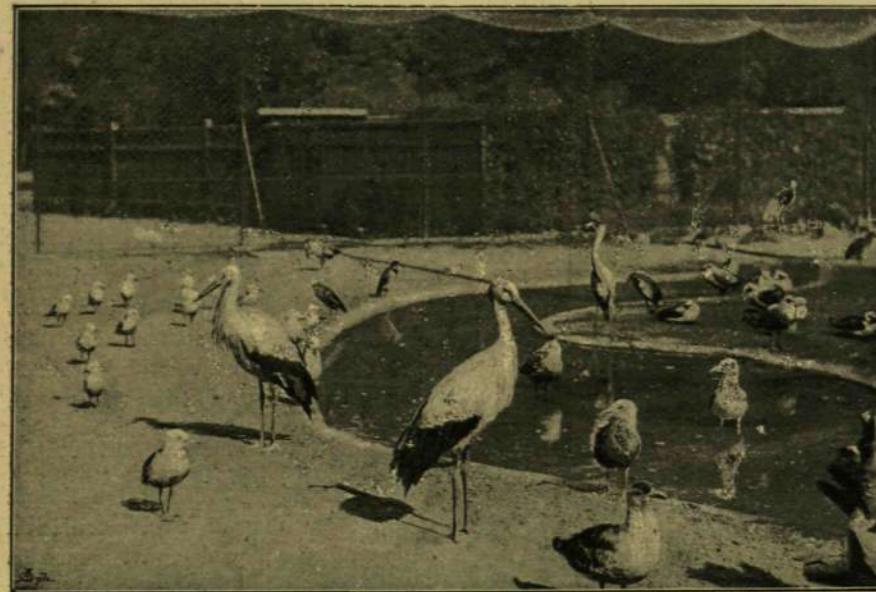
Az állatkert egyik sarkában egy várom féle épületet látunk. S valóban vár is az, t. i. az úgy

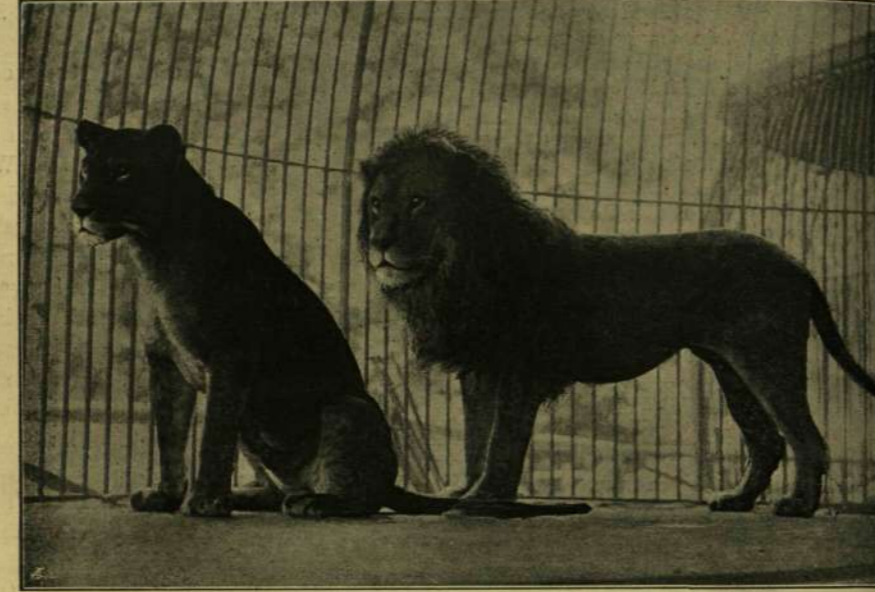
HANGYÁSZÓ.

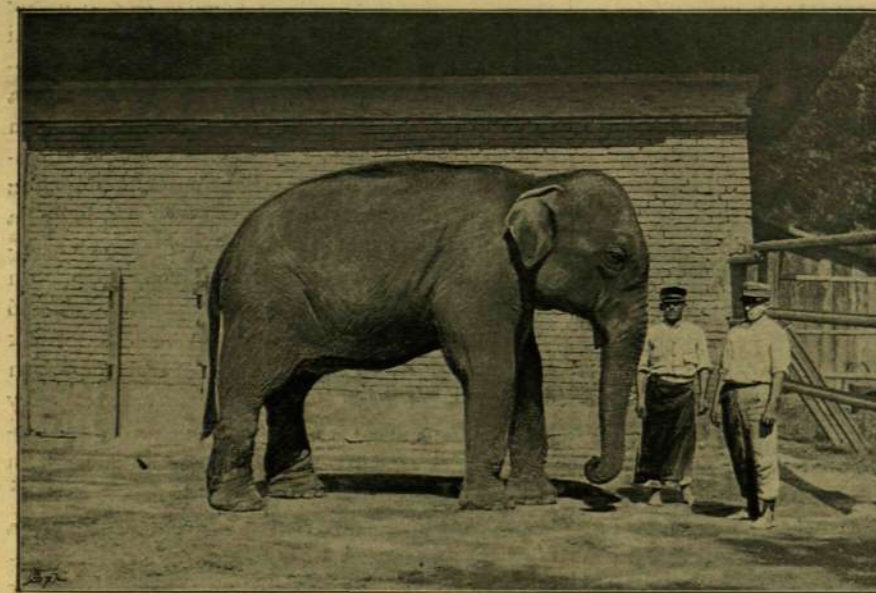
ÓRIÁS KIGYÓ.

BŐPDE.

OROSZLÁNOK.

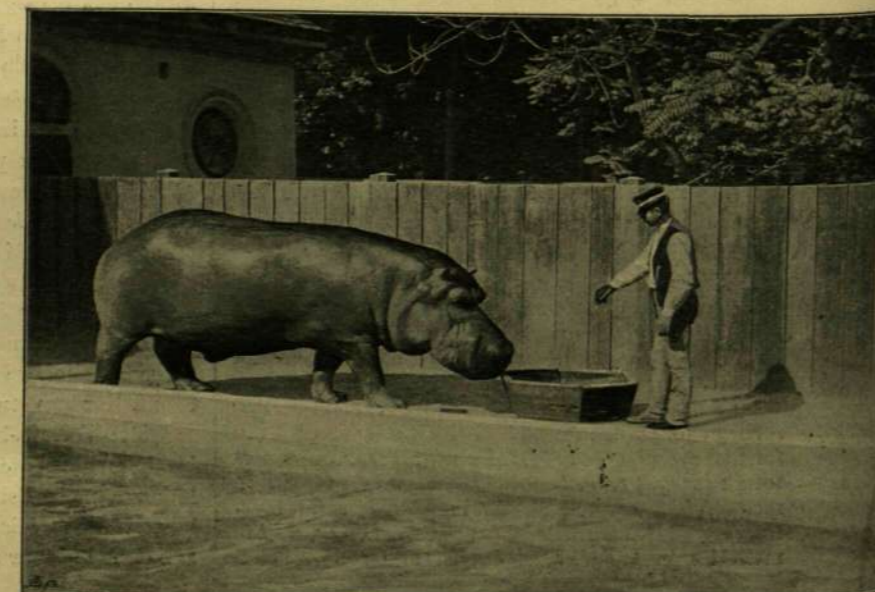
INDIAI ELEFÁNT.

AMERIKAI TAPIR.

LOVAGLÓ-TÉR.

A VIZILÓ.

BAGOLYVÁR.

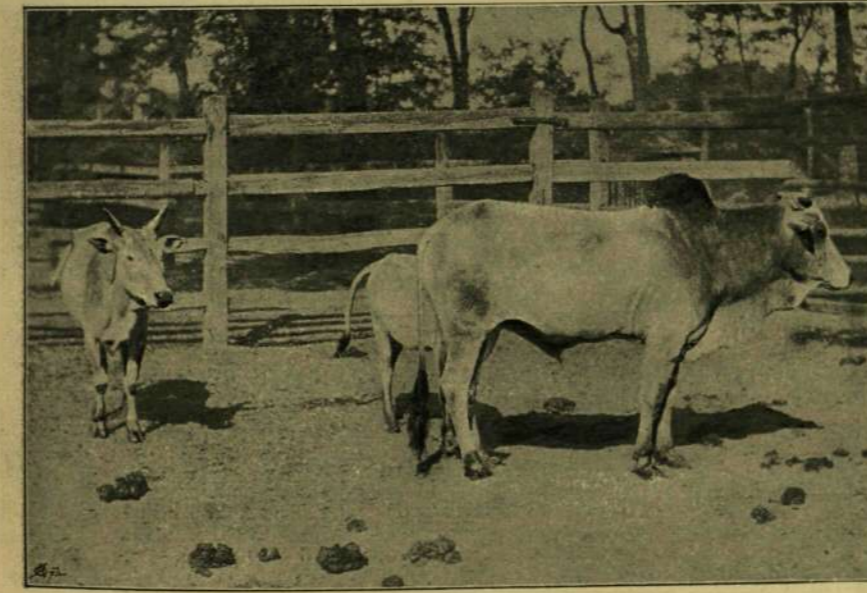
EMU.

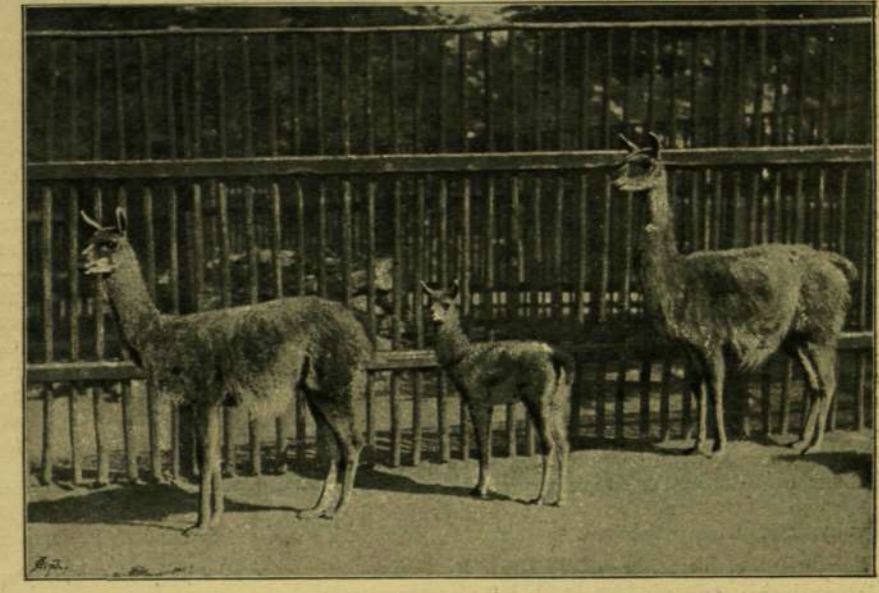
HÍZ.

OROSZLÁNFOKA.

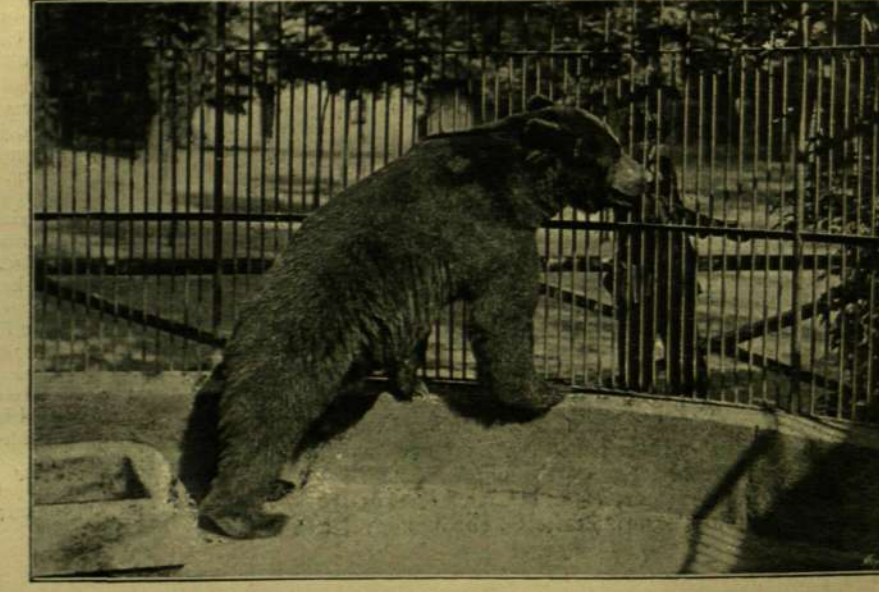
ZEBU.

GUANAKO.

KARDSZARVÚ ANTILOP.

BARNA MEDVE.

A szultán és kiállításunk. A szultán tudvaleg megengedte, hogy a kinestárban levő magyar vonatkozású tárgyak a milleniumi kiállításra Budapestre hozassanak...

Meggyilkolt milliómos. A fővárosnak szenzációs véres eseményei vannak. Egy családapa a nyomor miatt legyilkolta egész családját...

Jóleszi Chászár Károly lőtte le Deutch Lajos. A cég máramarosi érdekeit igazgatója volt, de állásából elbocsátották...

végrendeletében 50.000 forintot hagyományozott jótékony célokra. SALVATOR ROBERT FERDINÁND főherceg, IV. Ferdinánd toszkánai nagyherceg 10 éves fiú meghalt...

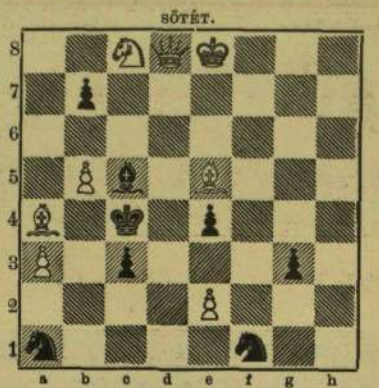
Elnyuntak még a közéleti napok alatt: GICZEY MIKLÓS, a vattai ref. egyház 50 éves meghaladó időn át volt lelkesze, Giczey Gyula kir. ítélőtáblai bíró...

Özv. FERENCZY ALAJOSNÉ, szül. Dessewffy Gizella, néhai törvényszéki elnök özvegye, 72 éves, Nagykállóban. A kiváló műveltségű nő Debreczen társadalmának egyik tisztelt alakja volt...

Az erdőn, a pusztán. Nagyon mesterkedt. Dzsonty. A tartományban nincs semmi eredeti, s a verselés is közönséges...

SAKKJÁTÉK.

1906. számú feladvány. Hlineny J.-től.

Világos indúl a harnadik lépésre matot mond.

Az 1897. sz. feladvány megfejtése. Jaspersen J.-től.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. Vg8-h7 2. Vg6-h7 (a) 3. H v. B mat. 2. Vh7-d3 t. sz. 3. Be5-e6 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. - Andorfi S. - Kovács J. - Eördögh János. - Stefunkó L. - A pesti sakk-kör.

KEPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 30-ik számában közölt képtalány megfejtése: Ki a hazáért ontja vért, vértanúságban leli bérét.

Heti naptár, augusztus hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestáns, Görög-Orosz, Izraelita. Lists dates and religious observances for August.

Holdváltás. ☾ Utolsó negyed 13-án 6 ó. 19 p. d. u.

Fouland-selymet 60 krtól 3 forint 35 krig méterenkint - japáni, chinai, stb. a legújabb mintázzal és színekben...

A magyarok bejövetele. Készült az Ausztriai és Magyar Államok közötti szerződés alapján...

HALÁLOZÁSOK.

KOVÁCS FERENCZ, a nagyerdemi férfiú, kinek tevékeny életét, a közigazgatás szentelt működését lapunk legutolsó száma ismertette...

Szerkesztői mondanivalók. Asszonybanát. Elbeszélés. Hogy olyan egyszerű mese, mint a milyen ezen elbeszélésnek alapul szolgál...

Rözsza Panna. Hosszú Évesök. A ballada külső formája, Arany János nyomán, jól meg van csinálva; de belső szerkezete jóval gyengébb...

Legjobb és leghíresebb pipere hölgypor : a VELOUTINE. Kétségkívül a legjobb. CH. FAY, ILLATÉSZERÉSZ, PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

Ch. Fay Veloutine, eredeti minőségben kapható. Vértessai Sándor udvari illatára, Krisztfő tér 8. Budapest.

JBOLYAILLATOS MANDOLA KORPA a bőrt finomra simítja és megtartja az arcz élénk és üde kinézését. Teljesen helyettesíti a szappant és az arcz kenőcsöt. KIZÁRÓLAGOS KÉSZÍTŐI A. Motsch és Tsa. BÉCS. I. LUGECK 3. SZ.

WEINWURM ANTAL. fényképész első magyarországi chemigraphiai műintézete Budapest, IV., Károly-utca 3. készíti mindennemű czinkkedzést, autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia utján.

Hűsítők, élenkítők és erősítők a ROWLAND'S KALYDOR. tulajdonságai, az arcz, kez, karok s a hölgyeknek egyéb, napiit és porna kifestésére...

RÖSER JÁNOS nyilv. tan- és nevelő-intézete BUDAPEST, Aradi-utca 10. szám, Röser-ház. Ezen intézet alapított 1853-ban. Eddigi tanulók száma 13.355; magában foglalja...

Kwizda Ferencz János Kwizda-féle. Véddje. Véddje.

Korneuburgi marha-táppor. több mint 40 év óta a legtöbb istállóban használatban, étvágy-hiánytól, rossz emésztéstől, valamint teheneknél a tej javítása s a tejelőképesség fokozása czéljából.

Hirdetések felvételnek a «Vasárnapi Ujság» kiadó-hivatalában, Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám alatt.

A huszadik század szociál-politikájának történelme. Irta Kráilitz Lajos. Ára füve 80 kr.

GUMMI különlegesség, valódi francia gyártmány F. Bergerand fils párisi legelső gummi gyárosnak egyetlen osztr. és magyarországi képviselősege. Keleti J.

Wasmuth féle tyukszemgyűrű az órában. 3-szor 24 óra alatt meggyógyít minden tyukszemet. Egy óra ára 60 kr., vidékre 80 kr. Előzetes beklüdesse mellett bérmentve.

Korunk fő nyavalyája az idegesség és vértelenség, melyből számtalan más kór származik. Ez ellen pedig legbiztosabban hat a

VASAS CHINABOR. 1 üveg 1 ft 20 kr., 3 üveg franco külföldre 6 ft. Ezen bor a saját magam által termelt mézesi Sherryvel van készítve...

Irodalmi dolgozatok. Irta Baráth Ferencz. Ára 2 forint. Tartalma: Régi magyar írók csarnoka. I. Zagoni Mikes Kelemen. II. Kármán József...

Buziás első rangú gyógyfürdő. kitűnő eredménnyel vérszegénység, idült gyomor- és bélhurut, homok- és vesebaj, méh- és hüvelyhurut, vérsírt rendellenességnek, magtalanság, idegbetegség, bujaker, csúsz, köszvény és fejfájásoknál stb.

FAIRBANKS MÉRLEGEK a legtokéletesebb mérlegszerkezetek. A szabadalmazott Fairbanks-mérlegek százados rendszerűek, tolös súly mérőkarral bírnak...

„Hungária kávé“ felnőttek, mint gyermekeknél a gomorból és belekből a nyákot és minden az emésztést akadályozó anyagokat eltávolítja, a A JÓ ÉTVÁGYAT ELŐSEGÍTI, gyomrot és vért tisztítja.

SÜLYOS BETEGSÉGEK UTÁN SZALÁDY ANTAL gyárosnál, Budapest, Andrássy-ut 86. 1 kiló ára 1 ft 20 kr. Megrendelhető postán utánvételt, vagy a pénz előleges beklüdesse mellett.

BUDAPESTI CZÉGEK.

Jury-tag és több kiállításon kitüntetve.
BUCHHALTER-féle
 első magyar mű- és vegytisztító intézet
 Budapest, Ferenc-körút 20. sz.
 Férfit és női ruhák, espikék, függönyök, szőnyegek és minden e szakba vágó cikkek a legutányosabban tisztítottak.
 Posta ertesítés után a ruháért hához küldünk és vissza küldjük.

Herbster Ferencz
 mechanikus.
 Varrógép- és velociped-raktár.
 Akácfa-utca 5. sz., a népszínházal szemben. Ajánlja gazdagon felszerelt raktárát a t. közönségnek mindenemü, legjobban szabályozott varrógépekből.
 Javítások szilárdan, személyes felügyelet alatt teljesítetnek.

FÖLDVÁRY IMRE
 férfidivat- és fehérnemű-raktára.
 BUDAPEST,
 IV., Koronaherczeg-utca 11. sz., a posta mellett és VII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
 Saját szabászat. — Telefon. — Arjegyzék bérmentve.
 Cségen Szász nem tévesztendő Földvári J. (Jakab) özvegy.

Fényképezési készülékeket
 műkedvelők számára, legújabb uti-távcsöveket a tirage rapid, kitűnő szemüvegeket megvizsgált maximal-lázhőmérőket, Aneroid (légsúlymérőket) szabadalmazott rajzszköveket ajánl.
 CALDERONI ES TARSA.

LATZKOYITS A.
 BUDAPEST,
 IV. kerület, Váci-utca 22. szám.
 Ca. és kir. szabadalmazott fehérnemű-gyáros ajánlja
 uri divat- és fehérnemű-ujdonságait.

Hirdetések felvételnek a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában, Budapest, IV. ker. Egyetem-utca 4. szám alatt.

Fontos gyomorbetegeknek!
 a Barolla P. F. W.-féle
Világi gyomor-por.
 Kiténtetve. Páris 1889. Genf 1889. Brüsszel 1891. Magdeburg 1893. Bécs 1891. London 1883. Chicago 1893.
 Kiváló eredménnyel használtatik mindenemü gyomor- betegségek ellen, mint: gyomorgörcs, gyomorsav, égés, ugyazintén vese- és hólyagbajoknál, megszüntet azonnal mindenemü fájdalmakat.
 Hogy minden kételkedésnek elejét vegyem, ingyen, csak a portó megtérítése ellen, küldök mintákat! —
Valódi csak dobozokban 1 frt 60 kr.
 Berlin S. W. P. F. W. BARELLA
 Friedrichstr. 220-1. P. F. W. BARELLA
 francia orvosi társulatok tagja.
 Raktár Budapeston Török József gyógyszer. Király-utca.

HORVATH ISTVÁN
 HANGSZERKÉSZÍTŐ
 Saját gyártmányú pedálos cimbalom, hegedő, harmonika, fuvola stb. hangszereitől éleztékét küldök. Cimbalom-iskola, Irta Kullfal J. sene-tár, ára 3.50. Tiltók-iskola 1 frt. Cimbalomok fölyóráta minden hóban 2-szer jelenik meg kiadómban, előzetes egy évre 4.50 Horvath István, 8 os. és kir. fennség József fih. udvari szállója, Budapest Erzsébet-körút 2. és Kerepesi-út 6.

A szénsavdus ásványvizek királya a
BORSZÉKI BORVIZ
 kitűnő gyógyviz és üdítő ital mindenütt kapható.
 Budapesti főraktár **RAJCS ZOLTÁN-nál**
 VIII. ker., József-körút 10. szám.

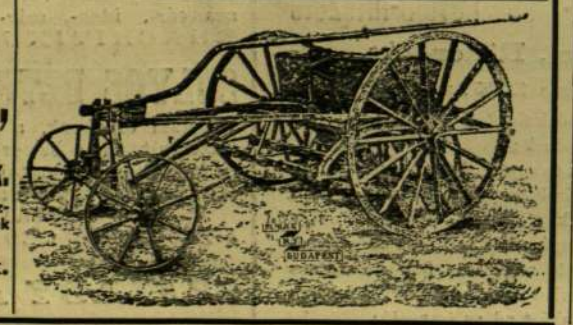
A 82,502/II. sz. rendeletben a magaskormány részéről ajánlva
Tűzi fecskendők
 tökéletes ventilrendszerrel (központi fém-ventilek egy csomóban egyesítve). Különböző méretek, községek, tűzoltók és gyárak részére, tűzoltó szerek minden nemben, anihilátorok, kender- és spirál-töm-lők, felszerelések tűzoltók számára, sisakok, övek, stb., szab. létrák, építési és kutszivattyúk, mindenemü armaturák, gőzfertőtlenítők, szerzőgépek, jutányos árban jóállás mellett kaphatók.
Tarnóczy
 tűzoltósz- és gépgyár-részvény-társaságnál Budapest. Gyár: Külső váci-út 95. — Mintatelep: Teréz-körút 36. sz.

KÉZDI-POLYANI
„VÉNUS”
 AVILÁGNAK LEGSZÉNSAVDUSABB TERMESTETES ÁSVÁNYVIZE

Nélkülözhetetlen minden háztartásban!
Petroleumgáz-főző
 bél nélkül, nem füstöl, nincs korom, a láng tet-szerint szabályozható, a nyaralóban helyettesíti a kályhát. Ára 10 frt.
 Kapható csak
DESSAUER és MARKUS
 gépzüzetében iparszakmák részére,
 VI. ker., Lázár-utca 13. sz.
 Nagy választék mindenemü gépekből a papír-, fa-, fém- és pléhpari czélokra.

KURCZ LIPÓT és TARSA
 photocinnográfiai műintézet Budapest,
 VIII. Szentlőrinc-utca 13.
 KÉSZIT mindenemü nyomtatványhoz szükséges
CLICHÉKET
 Chromografia, chromotypia, photo-(auto)typia, FAMETSZET stb. utján.
 TERVEZÉSEK, ALAPRAZOK photolithografiaiilag készíthetők és legújabbban sokszorozhatók. Tűdők megrendelések postai és jutányos, eszközökkel.

SCHLICK-féle vasöntőde és gépgyár-részv.-társ. BUDAPESTEN.
 Gyár és irodák: Városi iroda és raktár: VI. kerület, külső váci-út 29-35. szám. Podmaniczky-utca 14. szám.
Gőz- és járgány-cséplőkészületek,
 számos első díjjal kitünt. Schlick-féle szab. 2 és 3 vasu ekék, mélyítő és egytetemes aczél-ekék, eredeti SCHLICK- és VIDATS féle egyvasu ekék, talajmivelő eszközök, valamint Schlick-féle szab. HALADÁS sorbavetőgépek.
 Takarmánykészítő gépek, darálók, őrlőmalmok és mindenemü gazdasági gépek. Eredeti amerikai kéveköts és marokrázó arató-gépek és fűkaszáli gépek, szállítható mezeli vasutak stb.
 Előnyös fizetési feltételek. Legjutányosabb árak. Arjegyzékek ingyen és bérmentve

MATTONI GISSHÜBLER
 főszékessékvényes SAVANYUKUT

!!Korszakunk követelménye!!
 Egy fog 1 frt 50 kr.
FOGAK
 készítettnek
GRÓSZ LAJOS
 fogtechnikai műtermében, Budapest, Magyar-utca 2. szám, a legjobb amerikai anyagból Egész fogsorokat ugyanezen arányban. 1873-ban alapított műtermet 1895 augusztus 1-én Kerepesi-út 6. Kerepesi bazár II. emeletére helyezem át. Ünnepe és vasárnapon található d. u. 5-ig.

VASÁRNAPI UJSÁG

33. SZÁM. 1895. BUDAPEST, AUGUSZTUS 18. 42. ÉVFOLYAM.

Műhelyi feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre - 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félre - 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.- félre - 2.50 Külföldi előfizetéseket a postai megfizetésű vitellj is csatlólandó.

AZ ÚJ IGAZSÁGÜGYI PALOTA SZOBORMŰVEL.

HÁLA A HAZAI MŰVÉSZET ÖRVIDETES FÖLLENDÜlésének, közönségünk mindjobban érdeklődik a magyar művészek alkotásai iránt. Ez érdeklődés bizonyára felé fordul az állandó országház tőszomszédságában épülő új igazságügyi palotának is, melyről addig is elmondunk egyet-mást, míg egészen elkészül.

Az új igazságügyi palota egyesíti magában a kir. kuria, az ítélőtábla, a kir. fő- és korona-ügyészség helyiségeit, a melyek közös tető alá véve, jóval kevesebb költség ráfordításával is nagyobb szerű monumentális épület emelésére nyújtottak módot, mint a melyet egyenként kaphattak volna, nem is említve azt a kényelmes adminisztrációt, a melyet a közös palota e hatóságokra nézve lehetővé tesz.

Az épület fő nevezetessége a két udvar közé fogott belső, nagy csarnok, a mely 40 méter hosszú, 18 méter széles és 23 méter magas helyiség; ez pompás lépcsőzeteivel, oszlopaival, íveivel ugyancsak szép látvány lesz a belépőkre nézve. E csarnok mennyezeti festménye, Lotz Károly remekműve, kiválóan nevezetes műalkotás. Mesterünk a 18 méter hosszú és 12 méter széles donga-bolthajtásra festi művét. Négy csoportban külön-külön helyet szentel az érvény védelme, a bün ostromozása, a tudomány, művészet és végül a kereskedelem és ipar jelképes ábrázolásának. A csoportok kellő szétválasztását s egyszersmind összekötését izléses architektura festése segélyével eszközöli a művész.

Szintén szép művészi alkotás az igazságot ülő alakban jelképező *Justitia* szobor, melyet Strobl Alajos mintázott ugyanezen csarnok számára. A bejárattal szemközt egy fulke keretébe állítják be ezt a hófehér karrarai márványszobrot, melynek finom, költői fölfogása dicséri mesterét.

A palota külsején a nádor-utcai fő homlokzaton szintén sok szobormű lesz. A palota középrészét két 50 méter magas torony fogja közre. E középrész fölött egy háromszögletű oromzatban Zala György tympanon csoportozata lesz látható, a mely egy törvényeségi tárgyalást jelképez; a sarkokban a törvényhozás és törvénytanítás allegoriái lesznek.

Az épület tengelyében, a középrész legmagasabb pontjára helyezik el majd *Senyei* Károly «hármast fogatát» (*triga*). Képünk a harmadnagyságú eredeti minta fényképe után készült. A há-

romlovas diadalszeker mintázása nehéz feladat, melyet csak igazán tehetséges és alapos képzettségű szobrász oldhat meg sikeresen. Nálunk ilyfajta, a régi római középkületek díszítésére szolgáló diadalszekeret még egyáltalában nem készítettek. A *Senyei* az első, mely nagyság tekintetében is kiállja a versenyt a külföld e nemű jobb műveivel is. Az e nemű külföldi és régi római példák rendszerint négyes fogat (*quadriga*) alakjában készültek, melyeknél a lovak mintázása tetemesen könnyebb, a mennyiben a kom-

HÁRMAS FOGAT. *Senyei* Károly szoborműve a budapesti új igazságügyi palotán.